ARCHIGYMNASII ROMANAE SAPIENTIAE AB ALEXANDRO VII. PONT. MAX.

PERFECTI, LVSTRATI, CONSECRATI *POSTRIDIE IDVS NOVEMBRES* DESCRIPTIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMAE,

Typis Iacobi Dragondelli. M. DC. LXI.

Superiorum permiſſu.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

O Archiep. Patrac. Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Raimundus Capiſucus Ord. *Prædicat.* Sac. Apoſt. Pal. Magiſter.

BEATISS. PATER.

REDIT ad Te deſcripta litteris, quæ à Te ornata, & dedicata nuper eſt Sapientia, vt à quo abſoluta perfectionem, luſtrata lumen, conſtituta formam accepit, ab eo typis mandata patrocinium, decuſque accipiat. Ad vtrumque ſatis eſt vmbra nominis ALEXANDRI, in qua tantum eſt præſidij, quantũ in nomine eſt famæ. Nec minore beneficio Romæ ſtabile domicilium, quàm foris vagantem per reliquum Orbem gloriam habebit. Non poterat, quod tua erat, vna Vrbe claudi, & veluti priuata domi conſiſtere. Ad commune bonum prodire debuit, & genio reſpondere tuo, qui omnibus vis proficere. Alexandro ſimilis, quòd Orbe non caperis. Maior, quòd non illum ſpo-

ſpolias, ſed beatis animi tui bonis locupletas: natus non ad illius excidium, ſed ſubſidiū. Iam antea, Beatiſſime Pater, cum priuatus eras, publicis commodis ſeruiebas; modò cum in ſupremo dignitatis faſtigio Vniuerſalis Papę perſonam geris, per totā Te rerum vniuerſitatem diffundis, & omnia veluti halitu beneficentiæ infuſo foues, animaſque. Et quoniam ea eſt Sapientiæ vis, vt nec locis circumſcribatur, nec temporibus terminetur, nec perſonis addicatur, hanc ſingulari ſemper es amore proſecutus, quòd eius opera ad omnes locos peruenire, ad omnes ætates pertinere, omnibus commodare poſſes. Huius & animi, & conſilij tui conſcij, ac experti DD. Aduocati Conſiſtoriales, Archigymnaſij Sapientiæ Moderatores, non contenti Statuam tibi poſuiſſe in ampliſſima, quam ædificaſti, Biblio-

bliotheca, aliam ſtylo in chartis exaratam, & typis expreſſam fieri voluerũt, quæ per totum volitaret Orbem, & omnium oculis pateret, vt quantus eſſet tuus in litteras, & ſtudioſos litterarum amor conſtaret. Quòd ſi, vti huiuſce Almę Vrbis Sapientiæ à Te, Beatiſſime Pater, perfectæ, & ornatæ exẽplum in ſcriptis proponimus, ita & illius, quæ menti tuæ ineſt, nec videri oculis poteſt, ſapientiæ imaginem exprimere poſſemus, veram illius Ideam haberemus. Satis tamen hæc erũt, quæ foras per magnificentiam tuam erumpunt ſigna, vt à quocunque demum recognoſcantur, in eo mirabiles excitẽt amores ſapiẽtiæ: compluresque ad hæc quæ omnibus patere vis, ſtudia frequẽtanda incendant; quo nihil tum vtilius ad animos doctrina ſana imbuendos, moreſque ad eam formandos: tum ap-

tius ad peruerſa dogmata, quę alibi heterodoxi tradere ſolent, cognoſcenda, & refutanda: tùm accomodatius ad Religionem Catholicam hìc tuendam, & vbique propagandam, qui Tibi finis eſt propoſitus, excogitari poteſt. Natum eſſe Te meminiſti ALEXANDER OPTIME ad commune bonum, eiuſque Te officij ſuprema Pontificatus tui dignitas admonet, cui vt cumulatè ſatisfacias, ſapientiam profiteris, & colis; vt iure cum Alexandro huius nominis Primo ſentias, & dicas. *Gratia Dei ſumus id, quod ſumus, idcirco nobis prouidendum eſt, & oppidò decertandum, ne in ea vacui inueniamur, ſed eadem nobis cooperante gratia fructum Domino plurimum reportemus, quod aliter fieri non poteſt, niſi ſapientiam ſectando.* Cœterùm Beatiſſime Pater viue diù, vti mereris, noſque optamus.

Epiſt. 3. to. 1. Concil.

CReuit olim, antequam Pax Eccleſiæ foret, Vrbs Roma aliarum Vrbium ruinis; & Victor totius Orbis Populus victarum gentium ſpolijs abundauit, ita vt domeſtica magnificentia aliena pararetur iniuria;nec temerè accidiſſe videtur,quòd eadem poſtea Vrbs à tot barbaris gentibus caperetur, quaſi ſingulæ, dum illam diriperent, ſua repeterent. Verùm ex quo Chriſtiana Religio, depulſa vi, exacta auaritia, remotis armis,pacem,& quietem nacta eſt, Romana Eccleſia Mater omnium eſſe,ac videri cœpit, ac in ſinum ſuum omnes per terrarum Orbem diſperſos Chriſtianos recipere, cumque ijs ſuas opes communicare, nec filios Patria, ſed Fide æſtimare, nullo inter domeſticos,

externoſque diſcrimine : didicit nempe, ex Paulo , *omnibus omnia fieri , vt omnes Chriſto lucrifaceret* . Hinc Baſilicæ , hinc Templa omnibus peruia, ſacra communia, ſacerdotia communicata, redditus diuiſi, acceptæ mediam in Vrbem nationes , loci ijs ſacri , profani aſſignati , Seminaria , Collegia inſtituta , in quibus Alumni doctrinæ, ac morum præceptis imbuerentur, ijſque omnia ad victum, veſtitum , vſumque vitæ neceſſaria è publico largiter , ac liberaliter darentur : nullo alio quæſtu , niſi animarum profectu , cui materna ſollicitudine ſtudet, eòque ſe Catholicam oſtendit, quòd ad omnes totius Orbis partes, pia huiuſmodi cura, affectuque peruadit : adeò vt ipſorum etiam Hæreticorum, Mahometanorum , Hebræorum , ac Infidelium filios vndique euocet , ac inuitet , & venientes expanſo gremio recipiat, foueat , ac in ſuis numeret. Quòd ſi quis inire rationes , ac condere luſtrum velit , is omnino comperiet Romæ plures quàm indigenas inquilinos eſſe , & maiores in hos , quàm in illos ſumptus conferri ; adeò vt feliciter mutato ſtatu, è qua olim
Colo-

Coloniæ deduci ſolitæ, ea Vrbs infuſa peregrinorum multitudine in Coloniam exterorum penè abierit; inſigni profectò Chriſtiani nominis gloria, quòd Vrbs omnium gentium Domina Chriſto in omnibus gentibus ſeruire maluit, quàm imperare. Hoc ſtudio Summi quique Pontifices huius Eccleſiæ Capita, & Principes, ducti, multa, & præclara publicæ pietatis opera ad communem fidelium vtilitatem condiderunt. Nemo fermè eſt, modò ſatis vixerit, cuius non extet aliquod huius Religioſæ liberalitatis monumentum: Plerique ſunt, quorum multa inueniantur, & oculis obuia, & ſcriptis edita. Et quidem inter eos ALEXANDER VII. Pōtifex, Maximus, in cuius ego feliciſſimum tempus incidi, egregiam laudem meretur, quòd non dum exacto ſex annorum curriculo, tot, & tanta, tamque magnifica molitus eſt, vt cùm nemini Superiorum ante ſe Pontificum vel magnificentiſſimo cedat, tum ſpem faciat (ſi, vt optamus, diutiſſimè viuat) omnibus anteceſſurum. Eorum certè eæ ſunt minæ, vt vel imperfecta perfecta multorum opera

deter-

pora, quæ tum ſectarum pernicioſarum diſſidijs, tum bellorum partim inter Chriſtianos ciuilium, partim à Turca, & Hæretico hoſte externorum periculis à gerenda, & ornanda domi Repub. curas Pontificias ad arcenda, quæ aliunde imminebant mala importunè quidem, ſed neceſſariò auerterunt. Itaque inſtitutum Gymnaſium hæſit, donec Gregorio Decimotertio Pontifice, operam dantibus litterarijs Præfectis paulum proceſſit. Sixto Quinto Papa, qui nobilium egregius operum Author fuit, & doctrinarum patronus, moles ædificij creuit ab ea parte, quæ Sancti Iacobi (Hiſpanicæ id gentis Xenodochium eſt) templum reſpicit. Ibi ſuum Gymnaſium quaſi corpus, & faciem cepit, extructo ab interiore area, & producto in pergulam arcuato opere, ac exteriore pariete terminato, aperto in fronte principali oſtio, ſuper impoſita idoneo in loco turri ære campano ſonora, ad euocandos auditores fabricata. Scholæ imperfectæ quidem, ac rudes ſed magiſterio tamen inſignes, ac doctrinarum præceptis eruditæ procedebant.

Cæ-

Cæterum opus lentè, ac parum produci vſque ad Clementem VIII. litterarum haud dubiè amantem. Eo Pontifice fabricatum ad latera ædificij, & aliquantum operis adiectum. Nec Paulo V. Papa Viro ad ſplendorem Vrbis nato ceſſatum. Bona igitur eius auſpicijs pars addita. Videbatur Ædificium multorum Pontificum cogitationes, vt nobilius ſurgeret, deſiderare. Superueniens Vrbanus VIII. inſigni ſuo erga doctos, & doctrinas ſtudio lentos Gymnaſij Præpoſitos ad continuãdam fabricationem excitauit. Quam vt religione ſacratam redderet, nouam Aedem veteri multo ampliorem, idoneo ſitu, aream Lycei versùs ædificari iuſſit, architectura mirabili, Apis volantis (gentile id fuit ſymbolum) ſpeciem imitante. Cui in iuſtam altitudinem iam eductæ Innocentio X. magnificentiſſimo Pontifice faſtigium impoſitum, erecta ſupra tectum turri cochleario opere ſpiris intortis ſinuata, quæ procaci, & venuſto ductu in coronam deſinit, & accepta intra orbem vacuum Cruce aurea, inſignem operi coronidem imponit. Tot Pontificum ea-

mo-

moles iuſtus, & nobilis ſudor fuit. Adhuc tamen illa magna ex parte imperfecta, quà nimirum Sancti Euſtachij forum ſpectat, vltimam deſiderabat manum, & perfectionem reſpiciebat. Obtigit is, quo nullum optare potuit ſtudioſiorem, cùm ſapientiæ, tùm domicilij, in quo firma, & conſtans habitaret ſapientia, ALEXANDER, qui hanc inter cæteras laudem ſibi vindicat, præter ſua magnifica (quæ plurima viſuntur, partim inchoata, partim perfecta) incœpta, & imperfecta aliorum Pontificum opera ſuſcipere, ac perficere. Nec dubium, quin ipſo initio Pontificatus ad mouiſſet operi manus, niſi grauiſſima quæ interuenerunt Reipubl. negotia aliò auertiſſent. Raró enim alium Pontificem reperiemus, cuius Pontificatus initia, tot, tamque præclara maximarum rerum euenta æquè nobilitarint, & cuius virtus in bonis, maliſque Reipublicæ magis enituerit. Certè vel duo hæc, aduentus Reginæ Chriſtinæ Sueciæ Chriſtianis ſacris imbutæ in Vrbem, & graſſatę paulò poſt in ea peſtis, argumenta, dicenti fidem faciunt. Illud enim ſpecimen magnifi-

gnificentiæ, & pietatis in vtramque partem ALEXANDER præbuit, vt cùm multum gloriæ acquiſierit, neſcias in vtro fuerit mirabilior? Regina ne Regio more excipienda, an malo Parentis inſtar è viſceribus Reipublicæ euellendo? Mitto alia, non minora, quæ nobiles curas ad ſe vocabant: Sed cum mens ad perficiendum opus Gymnaſij eſſet intenta, vbi per otium licuit, prouinciam ſuſcepit. Pendebat hoc interruptum. Nec animus magiſtratibus, nec ſpes ædificandi conſumptis iam publicis redditibus erat; cũ ALEXANDER alijs curis poſtpoſitis admoueri iuſſit operi manus, & quæ ad illud perficiendum ſatis eſſent pecuniæ, eas breui collectas ad ſumptus inſigni liberalitate contulit. Ingens ea vis præſentis pecuniæ fuit: qua cum fide repræſentata, mirum eſt, quanta celeritate, & magnificentia fabricatum ſit. Primùm rudera, quæ iacebant, remota, & certis locis indita, ruta cæſa collecta, & in vſum redacta, exeſa ſarta, ſordida repurgata, vetera renouata, impolita exterſa, omnia nitori reddita. Itaque breui ea Ædificij pars, quæ deerat, adiecta, quæ

cum

cum quadrum penè iuſtum conficeret, inſula frequens extitit à cæteris dirempta vijs, vti nobilior, ac ſingularis, & in gremium regionis accepta. Foris, intuſque forma, & ſpecies acceſſit. Nam intus area, qua parte vacua, erectis arcubus, ductis fornicibus, inducto tectorio completa. Pergulæ à lateribus, à tergo excurſu libero porrectæ, ac expeditæ. Cubicula idoneis locis extructa, ſcalis diſtincta & rurſum commiſſa. Foris paries incruſtatus, & calce illitus, vt niteat. Modicæ, quæ iam apertæ, ad lucem vberem, vbi opus erat, accipiendam, reddendamque feneſtrę amplificatæ, ac expolitæ. Oſtia, quæ duo ſunt, in circum Sancti Euſtachij alterum, alterum in viam, quæ à circo in forum Agonale ducit, obuerſum, immiſſis poſtibus, & valuis impoſitis perfecta, & ornata, ſuper liminaribus ſpecioſiſſimis è Quirinali eò, vt iugo nobili poſtes iungerent, translatis. Ædes in medio locata abſoluta, & expolita, vt in ea quam primùm ſacra induci, & fieri à Sacerdotibus poſſent. Itaque ab ALEXANDRO totum Archigymnaſij ædificium circumducto operis ambitu perfectum, & ad

vm-

vmbilicum perductum. Et quoniam mortua ſine libris, in quibus loquuntur mortui, ſtudia litterarum ſunt, ſtatuit Bibliothecam inſignem inſtituere, quæ cùm operis magnificentia oculos alliceret, tum multitudine & varietate voluminum mentes citra faſtidium erudiret: adiecto inſigni iconum, tabularum, ſignorumque ornatu, quo legentium animi intermiſſo ſtudio honeſtè oblectarentur, & refricata eorum, quæ intuebantur memoria ad diſcendum ſtimularentur: vt externa, quæ patent oculis placerent, & quæ latent per oculos facilius in animos intrarent. Hanc voluit publici iuris facere, vt verè Romana eſſet. Quamuis enim claues apud Miniſtros Sapientiæ futuræ ſint, cuſtodiæ, id, & curæ domeſticæ dandum; cœterum nemini claudenda, omnibus aperta, & peruia futura erat, tum indigenis, tum peregrinis, quos inuitare volebat ad habitandum in libris, quos otio torpere, & ſitu, & puluere horreſcere nollet; ac vt laxum eſſet hoſpitium, ampliſſimam iuſſit fabricari, ſinu capaciſſimo, vt litteratum vterum ferret, fœcunditatis librorum argumento: quorum ingens eſſet

vis,

vis, at non incondita, nec confuſa, ſed per pluteos certis interuallis ordinatim diſpoſitos diſtributa, vt ſinguli ſuos in thecis quos ligneæ faſciolæ interſtinguerent, loculos, iuxta facultatum, ad quæ attinerent genera occuparent. Apertis feneſtris, alijs in circum ad vberiorem lucis vſuram proiectis, alijs in viam, alijs in pergulam areæ imminentem obſcurioribus verſis. Tota ſic ædificara, & inſtructa, vt cum ſtructura ornatus certaret. Hanc Alexander condere voluit; adoleſcentibus illicium, ſenibus ſubſidium, otioſis ſpectaculum, occupatis diuerticulum, ſtudioſis negotium, ſibi glorioſum monumentum. Quare in fronte Bibliothecæ ſtatua Alexandri marmorea bicubitalis affabrè facta à magni nominis ſculptore Dominico Guidi excelſo in ſolio collocata Pontificali eximio habitu eleganter expreſſo: ſolida, ſed tribus per interualla coronis diſtincta Tiara inſignis, lemniſcis hinc inde pendentibus, ad maieſtatis auguſtæ ſpecimen compoſita viſitur, læua librum aptè in loco pręſeferente, dextera ad benedictionem porrecta, quaſi accedentibus fauſtitatem

impertiat, & ad ſocietatem ſtudiorum inuitet. Adeò vt ambiguos ſpectatores reddat, vtra magis alteram deceat, Aula effigiem, an effigies Aulam? niſi quod hæc, animæ inſtar, vitam Bibliothecæ videtur præbere.

Hanc ex voto beneficij litterarij cauſa concepto Illuſtriſſimi Domini Aduocati Sacri Conſiſtorij, curante imprimis Rectore Illuſtriſſimo ac Reuerendiſſimo D. Carolo Emmanuele Vizzanio eruditi ingenij, grati animi, ac celſæ indolis Viro, recens fabricari, eoque loco erigi imperarunt: addita huiuſmodi, ſeruatis idoneis interlineas ſpatijs inſcriptione.

ALEXANDRO VII.
PONTIFICI MAXIMO
Quod poſt Vrbem à peſtilētia vindicatam
Et ad ſummam elegantiam,
nitoremque multiplici opere
perductam.
P*oſt emendatos populi mores,*
Et cleri diſciplinam, diuinumq; cultum
Sanctiùs ordinatum,

Aliaq;

Aliaq; quamplurima liberaliter poſita,
Et ſalubriter inſtituta ,
Ne quid
vel ad Ciuium commoditatem,
vel ad amplitudinem Vrbis
deeſſet :
Liberalibus diſciplinis,
& bonis artibus publicè alendis,
excolendiſque
Gymnasij ædificationem abſoluerit ,
Bibliothecam
Inſtituerit, Inſtruxerit, Dicarit.
Sacri Conſiſtorij Aduocati
P P.
Anno M. DC. LX.

Nec his ſe terminis continuit ALEXANDRI munificentia . Foras erupit . Deerat medicis exercitationibus locus, vnde herbæ, quarum vtilis eſt cognitio, & ſalutaris vſus , peterentur, quarum magna vis Romano eſt in ſolo . Excogitauit ALEXANDER modū illum parandi;

 Eſt

Eſt in Regione Tranſtyberina, vbi olim Ianiculus mons, locus editus, amplo proſpectu, inſignis trium ingentium fontium, qui ibi erumpunt, ſcaturigine: Pauli V. opus, à quo & aqua eò corriuata, & ſinguli ibi fontes diſtincti, ornatu miro, & ad ſpectandum grato. Propè à tergo pratum amœnum herbarum ferax, nec florum vacuum, arboribus per interualla conſitum, vndique muro cinctum viſitur. Qua parte aditur, domo idonea inſtructũ, quę & ſi pro loci anguſtia arcta, cubicula tamen habet ad hoſpites paucos excipiendos idonea. Prope oſtium Aula eſt iuſtæ magnitudinis cum porticu, & ſedilibus, vbi confabulandi locus datur eò animi gratia diuertentibus. Viſus eſt ALEXANDRO locus hic congruus medicis exercitationibus, tum quòd ſolum gignendis herbis idoneum, quarum notitia pollere vult auditores, tùm quòd ad exempla huiuſce artis experientiæ cauſa more priſco exhibenda commodum ſeceſſum præſtaret. Itaque totum illud pratum, prout eſt inſtructum, & ornatum, dono dare Lyceo voluit,

eique

eique demùm perpetuo iure addixit.

Hæc in mutis ædificijs inter Architectos & Materiarios ALEXANDER. Nobilius ſtudia promouit. Sex Cathedras inſtituit, quæ deſiderabantur, Authore dignas ALEXANDRO. Primam Dogmaticam de Controuerſijs Catholicæ Fidei. Secundam Decreti. Tertiam Pandectarum. Quartam Inſtitutionum Iuris Canonici. Quintam materiæ Criminalis. Sextam Hiſtoriȩ Eccleſiaſticæ. Quarum argumentum, qui conſideret, neceſſarias imprimisRomanȩ Iuuentuti,ac vtiles toti Chriſtianæ Reipublicæ eſſe, atque adeò cùm domi ad formandos Catholicorum Iuuenum animos, tum foris ad refutandos hæreticorum errores, magno deinceps vſui fore comperiet.

Et verò quoniam ALEXANDRI auſpicijs Sapientiȩ Archigymnaſium ad ſummam dignitatem euectum,nouam quamdam velut formam, faciemque accepit, vt quænam illa, & quanta ſit conſtet, operȩpretium erit, ſtatum, in quo anteà fuit, & nunc eſt conſiderare. Rectorem olim ſcholæ ex Epiſcopali ordine vnum

habebant. Sixto V. Pontifice id munus ad Collegium Aduocatorum Conſiſtorialium (quo vix vllum eſt in Toga nobilius) pertinere cœpit, ne vaga eſſet electio. Exinde communibus Sodalium ſuffragijs Rector eligitur, atque adeò Rector non ordinarius, ſed deputatus dicitur: Annuus Magiſtratus eſt. Is propriè ſcholis præſidet. Huic tamen amplitudine muneris præſtat Decanus, qui ſenior ex omnibus Aduocatis eſſe ſolet, & valet prærogatiua antiquitatis. Cæteri Senatores ſunt, & ad grauia quæque conſilia adhibentur; & quamquam amplioris ſint honeſtatis, eius tamen intra Archigymnaſium ratio non habetur. Itaque ſæpè contingit, vt Viri honorum gradibus præſtantiores Decano ob prærogatiuam antiquitatis loco, & authoritate cedant. Penes hos adminiſtratio rerum eſt. Atque vt maior Archigymnaſio ſplendor accederet, creata ſuprema Romanorum ſtudiorum Cancellariatus dignitas, quæ in literarię poteſtatis Arce ſita eminet. Hanc nunc obtinet Eminentiſſimus & Reuerendiſſimus

mus Princeps Cardinalis Antonius Barberinus, & magno cum ſplendore, qui ſummo ei Viro quaſi ingenitus eſt, ſuſtinet. Vicarium (Locumtenentem vulgus dicit) habet Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D. Leonem Veroſpium Romanæ antiquæ ſtirpis, & virtutis Virum, Auditorem Rotæ, & Pœnitentiarię Regentem. Reliqui Magiſtratus ſunt

Illuſtriſsimi DD.

Carolus Cartharius Vrbeuetanus Aduocatorum Conſiſtorialium Decanus, Archiui Apoſtolici in Arce S. Angeli Præfectus.

Petrus Franciſcus de Rubeis Romanus Aduocatus Conſiſtorialis, vtriuſque Signaturæ Referendarius, Fiſci,& Cameræ Apoſtolicæ Aduocatus.

Carolus Comes Montecatinus Ferrarienſis Aduocatus Conſiſtorialis, Vtriuſque Signaturæ Referendarius, & Prolegatus Vrbini.

Marcus Antonius Burattus Romanus Aduocatus Conſiſtorialis, Vaticanæ Baſilicæ Canonicus.

Nicolaus Seuerolus Fauentinus Aduo-

catus Conſiſtorialis.

Carolus Emmanuel Vizzanius Bononienſis Aduocatus Conſiſtorialis, Vtriuſque Signaturæ Referendarius, Aſſeſſor Sancti Officij, Romanæ Vniuerſitatis Rector deputatus.

Euſebius de Euſebijs Reatinus Conſiſtorialis, & Pauperum Aduocatus.

Franciſcus Gluſſianus Mediolanenſis Aduocatus Conſiſtorialis.

Iulius Cæſar Fagnanus de Cæſarinis, patria Ciuitate S. Angeli in Vado Aduocatus Conſiſtorialis.

Dominicus Salomonius Romanus, Senatus, Populique Romani, & Aulæ Conſiſtorialis Aduocatus.

Iacobus Gregorius de Rubeis Romanus Aduocatus Conſiſtorialis Petri Franciſci clariſſimi viri Patris coadiutor.

Carolus Saracenus Peruſinus Aduocatus Conſiſtorialis.

Proſper Bottinius Lucenſis Aduocatus Conſiſtorialis.

Miniſtrorum magna vis eſt: ſinguli ad minora miniſteria obeunda deſignati.

Magiſtri olim pauciores, vt initia ferunt; pro-

procedente die multiplicatis item Cathedris aucti ſunt; ſemper tamen iuſto numero, ac præſtantes, & in ſua quiſque profeſſione inſignes ad Magiſterium electi, quorum iuſtum Catalogum, & accuratum, notata patria, ſtirpe, doctrina, moribus, honeſtatibus, geſtis, lucubrationibus, texuit, texitque Illuſtriſſimus D. Carolus Cartharius Decanus Vir eruditiſſimus, à quo iam vnus tomus de ſacri Conſiſtorij Aduocatis in lucem editus, alter de Romano Athenæo in ſcriptus propediem edendus. Ego ex illis primis, quos ſicubi erant, doctrinæ laude præſtantes Leo X. euocabat, & liberalibus ſtipendijs conducebat, paucos nominare volo, quòd eos Paulus Iouius in vita eiuſdem Leonis Pontificis ſigillatim recenſet hoc ordine

Auguſtinus Sueſſanus Philoſophiæ Profeſſor.

Chriſtophorus Aretinus Medicinæ.

Hieronymus Butigella Iuriſprudentiæ.

Parrhaſius Coſentinus, Humanioris literaturæ, & Rhetorices.

Græcæ linguæ Baſilius Calchondilas.

Qui

Qui hodie docent, eos ſuo loco referemus, ne Cat alogos perpetuos texamus, quòd ſolet faſtidio eſſe legentibus.

Ad inſtitutum veniamus. Iam pridem agitabat animo ALEXANDER Archigymnaſij vndecumque perfecti ſolemnia celebrare, atque illa quaſi natalitia ſacro Cardinalium Collegio comitante, conſecrare, ac fouere. Commodùm accidit, vt hoc anno Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Carolus Emmanuel Vizzanius Rector exiſteret, Vir inſigniter doctus, & prudens, nec minus gnauus, & induſtrius, qui ea omnia, quæ & cogitarat, & prouiderat Pontifex, re præſtaret. Appetebat ſolemne, ac ſtatum initij Scholarum tempus, ideſt dies quinta Nouembris poſtridie eius diei, qui Sancto Carolo Borromæo Cardinali ſacer habetur; ſed quòd in eam variæ & graues occupationes inciderant, deſtinarat ſeptimum menſis Nouembris diem ALEXANDER, qui Dominicus futurus erat, eumque omnes auidè expectabant. Verùm ea fuit ineunte menſe exorta tempeſtas, vt dilu-

uium minaretur Vrbi: quæ quoniam atrox, & fœda, ac poſt illam, quæ Clemente VIII. Pontifice, qua nullam memoria hominum maiorem recolit, maxima extitit, adeò vt inſtitutum Alexandri interruperit, operęprętium duxi paucis eã deſcribere. Igitur magna, & continua vis imbrium coniuratis ad perniciem nubibus in terram ſe effudit, quæ cùm pertinax, & multorum dierum eſſet, eluuiem attulit. Paulatim Tyberis creſcere, intumeſcere, ac eò periculoſius, quòd lentius, non enim ſubitò iras concipit, ac effunditur, ſed minas comprimit, & tacitus vndas colligit, & lentus externas aquas è montibus, quos interfluit, expectat, ceu nolit domeſticus nocere Vrbi, ne ingratus videatur intra ſinum admittenti. Igitur vbi peregrinarum aquarum molem in alueum recipit, ſecurus culpæ, quòd alienis ſit imputanda, extra ripas ſe euoluit, & inundat Vrbem. Sed aliàs ille more amnis fluxit, nunc naturæ amnis oblitus inſtar maris ſæuijt. Creuit in enormem altitudinem, ita vt pontis Aelij, nunc ſancti Angeli

geli Arcus, qui ſatis ſunt; ad magnam aquarum molem emittendam in altum eduѐti; vinceret, & retro ex alliſu ad ſaxoſas crepidines actus, per emiſſaria certis in locis per vias commodè ad diuerticulum aquarum aperta in Vrbem ſe infunderet, & iras circa pontem collectas in plateas, & fora effunderet. Itaque domus vbique oppleri aquis, viæ inundare, lacus vbique, & labes fieri, aditus, exituſque ædium obſtrui, & liquida oſibdione cingi. Incolæ pauere, & circumſpicere, vnde victus ſuppeteret. Verùm occupauit Alexander non modo famem, ſed etiam metum. Innata prouidentia, acceſſione experientiæ iam antè peſtilentiæ tempore erudita, præſentia ſuppeditauit remedia. Regiones, quibus Tyberis incubuerat, in ſuas quaſi partes cogitatione diuiſit, ac ſingulis curatores præpoſuit, collatis pecunijs, quæ in rem eſſent, & abundè ſufficerent. His præeſſe voluit Eminentiſſimum D. Flauium Cardinalem, & Excellentiſſimos Dominos Marium, & Auguſtinum Chiſios. Incitauit iam currentes: ſed erat

na-

nauigandum. Quare ij comparata idoneis in locis magna vi ciborum, ac multis ad eam vbi eſſet opus comportandam baiulis, cymbas parari, ac produci iuſſerunt, in quas cum ipſis deſcenderent, per vias diſcurrerent, domos obſeſſas adirent, eaſque prout neceſſitas exigeret, cibo, ac potu recrearent. Nec hi de publico, aut de conſtitutis à Pontifice largiter nummos ſuppeditante, pecunijs ſumptus facere volebant, ſed priuatas ſuas facultates ad ſubſidium miſerorum conferebant. Quo factum vt ex inopia abundantia fieret, & metus in gaudium verteretur. Fœlix illa nauigatio fuit, in qua non naufragantium, ſed nauigantium bona in alienas domos intrabant. Magna pars fuit, quæ Tyberi gratias ageret obſæuitiem, quæ anſam tàm illuſtri pietati dedit, faſsi nuſquam ſe lautius cœnaſſe, quàm cum aquis erant obſeſſi. ALEXANDER interim vigilare, attendere, inire rationes opitulandi, præſens malum eleemoſynis auertere, futurum precibus publicis indictis præuenire. Attonitum tantæ aſpectu pietatis

tum

Tyberim crederes, confuſum, & incertum tota Vrbe errare, donec cùm ſui puderet, ceſſit, & detumuit: relictis tamen humidæ immanitatis veſtigijs, quæ adhuc impreſſa in vijs cernuntur; ſed alia in cordibus Ciuium Amor in ALEXANDRVM communis expreſſit, quæ nulla vnquam delebit obliuio.

Atque vt appareat quantum profuerit Ciuibus ad inundationem coercendam ALEXANDRI Pontificis virtus, operæpretium me facturum puto, ſi eximium illud ſpecimen pietatis, quod exhibuit cum præſentius à fluuio periculum fuit commemorem. Nonis igitur Nouembribus qua die collectis aduentitijs aquis enormiter Tyberis creuit, & maiore ſe vi euoluens ſtragem, & ruinam minabatur Vrbi, cum animos pauor inceſſeret, & ex eo tumultus Vrbem confunderet, idque ALEXANDER ex alto vbi in ſpeculis erat ad ferendam opem vidiſſet, commiſeratione motus vltra priuatas, quas aſſidue ad Deum fundebat preces & plures quas iuſſerat à Religioſis familijs, & Eccleſiaſticis Ordinibus ad præcipua Vrbis Tem-

pla ſolemniter ſupplicationes fieri, vnam ſingularem voluit in eo rerum articulo inſtituere. Itaque vocatis qui ea die Reipub. cauſa in Curiam conuenire ſolent Patribus, ſupplicationem ad Sanctæ Mariæ Maioris indixit, quam fieri voluit, & à Patribus, qui tum aderant, & ab intimis ſibi, & aſſuetis Aulæ, cuique ipſemet intereſſet. Ergo bini omnes, ac pedites more precantium ſilentio incedere: ALEXANDER ponè, pedes item ſequebatur, manu prætento piacularium Orbiculorum filo (Roſarium vocant) quos ipſe ſingulos redditis numeratò precibus religiosè percurrebat. Hac ſpecie religioſæ pompæ in Templum venit: vbi ſacroſancta Euchariſtiæ Hoſtia palàm in conſpectu erat. Ibi multæ, ac piæ inter ſacros concentus ab omnibus conceptæ, ac fuſæ preces. ALEXANDER in genua prouolutus vnam ferme horam precando conſumpſit. Mouit ea ſupplicatio Superos. Senſerunt non in ſolis Clauibus Pontificum, ſed in precibus etiam pondus eſſe. Dum oraret, cœpit decreſcere fluuius, & metu Ciues liberare. Ac

de

de eo monuerunt certi Nuncij ALEXANDRVM, qui precibus in gratias verſis, finem demum precandi fecit. Orauit ALEXANDER quaſi imperaſſet: ceſſit Tyberis quaſi obaudiſſet.

Redacto ad Alueum fluuio, & ſoluta metu Ciuitate ſuſcepit ſtudium dedicandi Lyceum ALEXANDER: edixit in diem Dominicam ſequentē (ea poſtridie Idus Nouembris erat) opus deſtinatum, & quæ ad id neceſſaria erant parari iuſſit, quorum magna pars ad Eminentiſs. D. Cardinalem Antonium Gymnaſiarchum ſpectabat; apud quem omnia magnifica in promptu ſunt. A ſacris principium. Aedem prius ſolemni ritu iuſſit benedici. Maiore apparatu Ara conſecranda, in qua primùm à Pontifice faciendum. Ergo id Cardinali Gymnaſiarcho Antonio mandatum, quem & officium exigebat, & locus propter magnificentiam optabat. Inſignia Martyris alicuius lipſana, quæ ſacratius Altare redderent, quærebantur. Haud multo ante iuſta erga Patriam pietate commotus inuentum Alexandri Martyris corpus Senam

Vrbem

Vrbem, in qua ſplẽdidos natales habuit, deſtinarat. At Sedem Sapientiæ dicatam patriæ antepoſuit. Itaque illud, vti erat iam ex antè præparatum, Romanis Profeſſoribus, quàm Ciuibus Senenſibus donare maluit. Ac vt de fide depoſiti corporis conſtet, æquum erit, quo loco repertum fuerit commemorare. Igitur in Cęmeterio Priſcillæ marmor cineracei coloris, nigris diſtinctum venulis humi inuentum in loco ad ſpeciem monimenti compoſito, quod ipſa figura, & ſitu occultum corpus indicabat. Etenim penè quadratum, & operculi inſtar erat longum palmos duos, vnciam vnam: altum palmum vnum, vncias tres: craſſum vnciam vnam. Hoc Epitaphium ita inſcriptum præferebat.

ALEXANDER
DEP VIDVS
OCTOBRES
A ☧ ω

Nomen erat expreſſum characteribus vnius vnciæ, ſecunda, & tertia linea, conſtabat litteris ſexquivncialibus; vltimæ litteræ græcæ duarum erant vnciarum: has manu ſua accuratè deſcripſit Decanus D. Cartharius eximia fide. Recognitum, & menſum diligentiſſimè ab Equite Borromino, inſigni huiuſce ætatis, quod multa, & præclara in Vrbe ab eo fabricata opera teſtantur, Architecto.

Aper-

Aperto loco extitit corpus clauſum lignea capſa priſci operis, ac eo venerabili. Extractum inde ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D. Ambroſio Landuccio Epiſcopo Porphyrienſi, Sacrario, & cymmelijs Pontificijs (Sacriſtam vocant) Præfecto. Qui ad lipſanothecam relatum diligenter, ac religiosè cuſtodiebat, Senas, ex præſcripto ALEXANDRI, miſſurus. Verũ de mandato Pontificis die Saturni, & pridie eius Dominicę ad Archigymnaſium illud detulit, & Eminentiſſimo Cardinali Antonio in veteri Sacello religiosè tradidit; ita vt oſſa Epiſcopus è capſa, quam attulerat, ſingulatim de manu ſua in manum Cardinalis traderet, à quo eadem in nouam, quæ præſtò erat, capſam inferebantur, donec totum incluſum eſt corpus. Erat autem hæc interiùs plumbo infuſo incruſtata, & operculo item plumbeo operta: exterius cypreſſina, & cypreſſino item operimento tecta. Poſtquam hoc impoſitum fuit, plumbea capſa octo in locis ſigillo ſuo impreſſo Cardinalis muniuit, & tribus clauis firmari iuſſit, ac ſingulis item

idem ſigillum impreſſit, ne quid Reli-
gioni, fideique deeſſet. Sic inſtructam,
& munitam, ſerico, intexto auro, vela-
mine inuoluit, & in Ara Veteris Sacelli
reliquit, vt poſtera die in nouam trans-
ferret. Non dum illuxerat, cum Car-
dinalis domeſtico, id eſt ſplendido, comi-
tatu adfuit, ac omnes penè anteuertit,
paucis in quibus D. Cartharius Decanus,
D. de Rubeis, & D. Burattus, exceptis.
Hi vigilarant, ac venerant antelucani in
vetus Sacellum cum Cardinali, nec mo-
ratus eſt D. Vizzanius Rector, & ſi lon-
giùs in extremo ſuburbio habitaret. Tũ
Antonius parari, & Pontificijs veſtibus
indui cœpit; concurrente interim cæte-
rorum Magiſtratuum, & Profeſſorum, &
& aliorum multitudine. Accenſis cereis
capſa, lipſanorum repoſitorium, denuò
detecta, recognita, & iterum cooperta.
Mox præeunte in ſpeciem iuſtæ pompæ
qui aderat Populo, Cardinalis infulatus
in Ædem nouam ſe tranſtulit. Parata
erant ad conſecrandum Altare omnia.
Rẽ peregit Eminentiſſimus Princeps An-
tonius religioſè, antiquo, & Romano
ritu.

ritu . Miniſtrantibus Sacri Conſiſtorij Aduocatis D.Buratto, loco Diaconi, & D.Bottino, loco Subdiaconi . Peracta Conſecratione in honorem Santi Iuonis, reditum in vetus Sacellum, vbi depoſita reliquiarum capſa interim fuerat: ea accepta, & in nouam Ædem magno cum comitatu, & ſplendore, deferente Cardinale, deducta, vt in ſinum Altaris conſecrati honeſtè conderetur. Altare ſic erat conſtructum: Moles lapidea clauſa vndique, & obturata, parte auerſa parietem reſpiciente aperta, & feneſtella in aduerſa, aream verſus, ad conſpectum reconditorij patente. Oſtiolum palmæ duæ decuſſatim poſitæ, & aurea corona in nexu vtriuſque, vbi coibant, indita, inſigne reddebant. Deſuper ingens & ſolidum marmor perpetuum impoſitum Aræ loco, ac proinde ex integro ſacratum. Ornatus elegans, & pretioſus. Intus erat ligneum, ex cupreſſu repoſitorium oblongum ad recipiendam minorem capſam idoneum, Vrnæ inſtar, ſinu capaci. Intra hoc immiſſa capſa, qua inducta, & in locum accommodata alia

operculo clauſa, & diligenter obturata fuit, extantibus item palmis, & diademate aurato, quod operculum præferebat. Demum pars Altaris adhuc hians occluſa, advoluto marmore, in quo deſcriptum proximè Epitaphium erat inciſum, & oſtiolum calce obductum. Perfunctus munere Gymnaſiarchus tamdiù expectauit, dum ALEXANDER adeſſet, ſacra facturus. Ingens Primatum concurſus factus. Rapiebat omnium oculos Ædes aulæis è damaſceno ſerico, aureis diſtincto venis conueſtita, & belluatis interpoſitis peripetaſmatis variegata.

Altare multis illuſtre luminibus ardebat. Nec diu Pontifex abfuit cum ſolita corporis cuſtodia, & ſolemni comitatu. Cardinales partim præceſſerant in veteri Sacello excepti, partim comitabantur Pontificem. Cæteri paulatim ſuperuenere; omnes in ædem ſedilibus hinc inde poſitis accepti: vtpote qui operanti Pontifici adfuturi. In promptu erant omnia ad rem diuinam faciendam neceſſaria. Ergo veſtiri Sacerdotali more ALEXANDER, cani exordia

(iam

(iam pridem Cantores adfuerant) ſuffiri Altare, accedere ad Aram Pontifex, & Miſſam inchoare. Quâ ritè peracta cum ſe ex ea ALEXANDER de more parum precandi gratia collegiſſet; itum in ſuperiores ædes, quæ turba, & tumultu ferüebant: ſed breui interuentu cuſtodum corporis, ea remota, hic compreſſus: adituſque in aulam Scholarum maximã, Põtifici, qui præibat, & Cardinalibus ponè ſequentibus factus. Præmiſſi eò fuerant Profeſſores omnes. Secuti Patres Purpuratos Aduocati Conſiſtoriales Archigymnaſij Præfecti, ac reliqui, quorum erat officio cum dignitate intereſſe. Aula, quæ ampliſſima, mirè elegans exquiſito paratu (nempe Cardinalis Antonij) erat, Aulæis vndique è damaſceno, intercurrentibus aureis venis, ſerico conueſtita, ſtrata pretioſis tapetibus. In fronte ſolium aureo fulgore nitidum edito in loco eminebat, quod deſuper vmbella phrygionico cõtexta opere tegebatur. Infra ſubiectos gradus bombycinis velis obductos premebat, vt auguſtior altè ſedentis ſpecies eſſet. Me-

dius aulæ, ad paſſus decem, vacuus erat
locus: à dextra, læuaque ſedilium per-
petuorum ſeries tendebatur, alta pedes
duos, tabulatis à tergo erectis, vt com-
modiùs ſedentes exciperet. Ingreſſo
ALEXANDRO, & in parato ſolio ſedente,
Patres in duobus ſedilium ordinibus ab
vtroque latere ſolij in aream ductu per-
petuo excurrentibus conſederunt. In
gradibus iuxta ſolium duo Viri Princi-
pes hoc ordine ſteterunt. Dextrum pri-
mum Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus
D. Legatus Sabaudiæ. Siniſtrum pri-
mum Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus
D. Marius Pontificis Frater. Secundum
dextrum Illuſtriſſimus, & Excellentiſſi-
mus D. Auguſtinus Chiſius alterius
ALEXANDRI Fratris filius. Secundum
ſiniſtrum Illuſtriſſimus & Excellentiſſi-
mus D. Laurentius Columna Comeſtabi-
lis inſtiterunt. In Area ad Siniſtrum
latus prope Sedilia Cardinalium ſtabant
D. Franciſcus Maria Phæbeus Vrbeue-
tanus, vtriuſque Signaturæ Referenda-
rius; Vaticanæ Baſilicæ Canonicus, Sa-
cris Ritibus, & cærimonijs Præpoſitus.
D. Ia

D. Iacobus Ninius Cubiculo Pontificio Præfectus, ſupplicum libellorum Magiſter, & Baſilicæ Liberianæ Canonicus. D. Clemens Accariſius Pyncerna Sanctitatis ſuæ, & miles Hieroſolymitanus. Sedato tumultu Præſul Veroſpius, & omnes Aduocati Conſiſtoriales, Religionis, & officij, & gratulationis ergo, ad oſcula pedum acceſſere, ordine Academico ſeruato, & ex omni numero quatuor tantùm defuerunt, nempe Montecatinus, Iacobus Gregorius de Rubeis, & Saracenus ab Vrbe abſentes, atque Euſebius aduerſa valetudine domi detentus. Tum omnium in ſuggeſta conuerſi oculi. Erant infra Sedilia Cardinalium ex vtroque latere erecta pulpita duo ornatiſſima, ad dicendum parata. Hic alternis dicturi pro roſtris Profeſſores, ad quos attinebat. Hi autem Principes facultatis erant. Dixit è dextro ſuggeſtu R.P.Magiſter Frater Petrus Maria Paſſerinus de Seſtula Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum Primus Theologus. Eius Oratio huiuſmodi fuit.

DE fide, ſpe, & charitate tractaturus in præſentis anni Theologico curſu mihi B. P. ex S. V. benignitate demandato, in hoc Lectionum mearum primordio omnium ex fidei præcepto credendorum Te P. B. infallibilem Magiſtrum confiteor, Interpretem fideliſſimũ cognoſco, & inerrabilem Iudicem adoro. Hæc concluſio ſit omnium à me dicendorum firma baſis, & ſtabile fundamentum. Romanus Pontifex verus Chriſti Vicarius, & indubitatus Petri Apoſtoli ſucceſſor eſt Orbis Doctor, mundi Magiſter in ijs, quæ fidei, & religionis ſunt, docendis, interpretandis, diiudicandis, determinandis, nec falli, nec fallere potens. Nihil quidem eſt, quod hæretici quamuis inter ſeſe crudeliſſimi hoſtes, omnium vnanimi ſenſu acriter adeò inſectentur, quàm hoc Romani Præſulis infallibile magiſterium. Sed quid mirum?

ſicut

ſicut nunquam pueri virgas, quibus corriguntur; nunquam canes baculos, quibus cæduntur; nunquam lupi canes, quibus coercentur, dilexerunt: ſic ſemper hæretici Romanæ Eccleſiæ diſciplinam deteſtati ſunt.

Sed poſitam concluſionem hoc vno enthimemate breuiter probo. Petro ouiũ ſuarum Paſtori, & plebis ſuæ Duci infallibile fidei, & religionis magiſterium, vt in Eccleſia in æternum duraturum Chriſtus contulit; Igitur illud idem ſecundùm temporum ſucceſſiones immutabiliter in Romano Pontifice perſeuerat. Antecedens habeo probatum ex verbis Chriſti Matth. 15. fidem Petri commendantis, & dicentis: Tu es Petrus &c. quaſi diceret interprete S. Leone: Tu quoque ò Simon petra es, quia mea virtute ſolidaris, vt quæ mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi participatione commu-

munia. *Et ſuper hanc petram, hoc eſt ſupra hanc fortitudinem tuam æternum extruam templum, & Eccleſiæ meæ Cælo inferenda ſublimitas in huius fidei firmitate conſurget. Hanc confeſſionem portæ Inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt.* Ex *Chriſti igitur inſtitutione Petri Paſtoris fides indefectibilis* Eccleſiam *in veræ fidei confeſſione in æternum duraturam fundat, & adeo ſuſtentat; vt eam ſub ſui* Præſulis *prouidentia cautam, nec hæreticorum ineptiſſima vanitas fraudibus agens, nec gentium veternoſus error violenter aduerſans, nec totius Inferni* Sathanicus *impetus aliqua ex parte conuellat.*

Addo, & cum eodem S. Leone *ſic vrgeo: Nunquid non omnibus Apoſtolis commune fuit tentationis periculũ? nunquid non omnibus communis diuinæ indigentia protectionis? & tamen Chriſtus*

ſo-

ſolum pro Petri fide Patrem *rogat: Ego autẽ &c.*(Lucę 22)*Petri ſpecialis à Deo cura ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur, tanquàm aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. Duret igitur in æternum Eccleſiæ vera fides; templum hoc æternum non cadat, non ruat; inter errorum tenebras fulgeat* Ec*cleſia quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, procedat quaſi Luna plena in diebus ſuis, & quaſi* Sol *refulgens in meridie vndique diſsipet errorum tenebras, vndique radios diuinitatis effundat; ſed ne occupet eam Chaos, & caligo tenebrarum ſplendeat indefectibili luce mens Petri eius Principis, & in Petro Paſtore*

om-

omnium ſortitudo muniatur, vt firmitas per Petrum cæteris conferatur. Per Petrum? Igitur nunc per Romanum Pon*tificem in Cathedra* Petri *ſedentem. Cõſequentiam mihi probatam donant SS.* Præ*ſules Ignatius Patriarcha Conſtantinopol. in epiſt. ad S. Nicolaum Papam primũ, quæ habetur approbata in Synodo* 8. *actione* 3. *&* *Leo* Papa *Nonus, epiſt. ſynodica ad Petrum Antiochenum:* Ille *de verbis Chriſti fidem Petri laudantis ſic dicens: Tales enim beatas voces non ſecundùm quandam vtique ſortem Apoſtolorum* Principi *ſolùm circumſcripſit, & definiuit; ſed per eum ad omnes, qui poſt illum ſecundũ ipſum efficiendi erant ſummi Paſtores, & diuiniſſimi, ſacrique* Pon*tifices ſenioris* Rom*æ tranſmiſit. Leo verò de Chriſti oratione pro Petro ſubiũgens: Quæ venerabilis, & efficax oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri, nec de-*

defectura creditur in throno illius in ſæculum ſæculi, ſed confirmabit corda fratrum varijs concutienda fidei periclitationibus, ſicut hucuſque firmare non ceſſauit. Non ergo ſolus Petrus, imò ſolus Petrus in ſe, & in ſuis Succeſſoribus eſt petra fidei, ſuper quam erecta Ec*cleſia, arx eſt munitiſſima, ad quam quacunque mundi ex parte fides periclitata confugiat.*

Et cur non ità à Chriſto factũ fuiſſet? Vulneratur fides multitudine ſententiarum, ſcinditur pluralitate opinionum, tollitur omninõ, & perit, cum diuiditur, vt quot ſunt voluntates tot ſint fides. Abſit vt in Eccleſia non idem ſentiamus omnes in idipſum. Ab*ſit vt dicamus alius ego ſum Cephæ, alius ego ſum* Pau*li, alius ego ſum Apollo. Abſit vt in Chriſti* Eccle*ſiâ tot ſint ſchiſmata, quot Sacerdotes. Vna eſt Eccleſia Chriſti,*

vna

vna Chriſti ſponſa, vnum Chriſti ouile, vnus Thronus regni ſui, vnum Tribunal, vna Cathedra. Vnius ergo fidei vnus ſit Doctor, vnius Eccleſiæ vnus Sponſus, in vno ouili vnus Paſtor, *in vno Throno vnus Præſes, in vno Tribunali vnus* Iudex, *in vna Cathedra vnus Magiſter Petrus, & Petri ſucceſſor ſummus omnium Pontifex, eminens vertex* Epiſcoporum, *Presbyterorum ſummus apex, Oecumenicus Patriarcha, Vniuerſalis* Archiepiſcopus, *hæres* Apoſtolorum, *Hierarcha eximius, Sacrorum ſummus Antiſtes in plenitudinem poteſtatis aſſumptus, Pater* Patrum, *ad quem ſpectat ſollicitudo omnium* Eccleſiarum, *æterni* Regni Clauiger, *Paradiſi* Ianitor, *in terreno* Iudicio Cæli Iudex.

Secundus è ſiniſtro D. Ioſephus Palamolla Policaſtrenſis Primus Canonum Profeſſor hoc modo,

Tu

TV es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam Matth. 16. can. in nouo 2. diſt. Dicit prima Veritas, & prima petra. Sicut ego ſum petra inuiolabilis, can. fidelior 50. diſt. Sicut ego ſum lapis angularis, qui facio vtraque vnum. can. in nouo 21. diſt. Sicut ego ſum fundamentum, præter quod nemo poteſt aliud ponere. can. cum Paulus 1. q. 1.

Ità quoque: tu es petra, & ſuper hanc petrã ædificabo Eccleſiã meam: ſuper hãc fortitudinem extruã æternũ Eccleſiæ tẽplum S. Leo PP. in can. ità Dominus 19. diſt. can. quamuis 21. diſt.

Tu es Petrus &c. vt æterni templi ſtructura, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri conſiſteret firmitate Nicol. III. in cap. fundamenta de elect. in 6. can. omnes 22. diſt.

Tu es Petrus à petra dictus, quam

confeſſus es, quam cognouiſti dicens: Tu es Chriſtus filius Dei viui; & ſuper hanc petram, ideſt ſuper me ipſum ædificabo Eccleſiam *meam.* S. *Anacletus in can. ſacroſancta* 22. *diſt.*

Tu es Petrus; *petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus fidei fundamenta poſuerit, & tanquam ſaxum immobile totius corporis Chriſtianitatis molem contineat. S.* Ambroſius *in can. fidelior* 50. *diſt.*

Tu es Petrus, qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentũ; et qui ipſe interrogationis tẽtatione nutauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret. S. Ambroſius in can. conſiderandum, & can. fidelior 50. *diſt.*

Tu es Petrus; cui Beato æternæ vitæ Clauigero *terreni ſimul, & cæleſtis Imperij iura commiſit.* Nicolaus II. *in can.* Omnes 22. *diſt.* Et *tibi tradidit* Deus

om-

omnia Regna *mundi* Extrauag. *ſi fratrum.*Ioannis *XXII.Quodcumq;ligaueris ſuper terrã,erit ligatũ et in* Cælis.S.*Ana cletus in can. in nouo* 21.*diſt.can.quamuis ead.diſt. Hieremiæ* 1. Ecce *conſtitui te hodie ſuper gentes, & Regna,vt euellas, & diſſipes,ædifices, & plantes* Innocentius III. *in cap. ſolitæ de maiorit.& obed. c. nouit de iud. can.ſi* Imperator 96. *diſt.*

Tu es Petrus. Et *bibebant de conſequente eos petra, petra autem erat Chriſtus.S.*Ambroſius *in can. re vera,de conſecrat. diſt.*2. *vbi gloſſ. verb.petra.*

Tu es Petrus, vt in Beatiſſimo Petro A*poſtolorum omnium Summo principaliter collocaret; vt ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet* S.*Leo* PP. *in can.ita* Dominus 19.*diſt.can.cum Beatiſſimus* 24.q.1.c. *fundamenta de elect.in* 6.

Tu es Petrus, *& ſuper hanc petram. Aedificat ſuper vnum, quia vnica eſt* Eccleſia. *Vna eſt* Columba *mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ. Vnum* Corpus. *Vna ſpes vocationis veſtræ. Vnus Spiritus. Vnus* Dominus, *vna fides, vnum Baptiſma, vnus Deus. S. Cyprianus in can. loquitur Dominus 24. q. 1. & S. Anacletus in can. ſacroſãcta 22. diſt. Vbi Apoſtolica Sedes caput, & cardo eſt omnium* Eccleſiarũ *à Domino, et nõ ab alio conſtituta. Sic in c. ad honorem, de auctorit. & vſu pall. Petrus in plenitudinem poteſtatis in toto Orbe eſt aſſumptus; ſic in c. fundamenta de elec. in 6.* Petrus *in conſortium indiuiduæ vnitatis aſſumptus.*

Tu igitur B. P. es Petri Succeſſor c. 1. de tranſlat. Epiſc. *can. cũcta per mũdum 9. q. 3. Chriſti Vicarius* Clement. Romani *de iur. iur.* Imo *Vicarius veri*

Dei

Dei. Innocentius III.*in c.quanto de trã-ſlat.*Epiſc.*ibi; qui non puri hominis, ſed veri* Dei *vicem gerit in terris; & deinde: Non humana, ſed Diuina potius authoritate diſſoluit.Reddit rationem in c. nouit de iud. Quia poteſtas noſtra non ex homine, ſed ex Deo eſt.*

Tu tandem es Director *Dominici gregis, à quo reliqui* Epiſc*opi in plenitudinem poteſtatis ſunt vocati: vt in* Conc. *gener.* Lugd. *ſub* Greg.*X. relato in cap. vbi periculum* §. *cæterum de electio. in* 6.

Tertius è dextro D. Ioſephus Carpanus Romanus primus Legum Doctor dixit hac ratione.

C*VM in poſtremis lectionibus è prima veſpertina* Iuris Ciuilis *ordinaria ſede, quam humaniſſima tua beneficentia, licèt immeritus, ſum aſſequutus B.P. expoſuerim antiquiſſimum Prætoris*

toris êdictum * de operis noui nunciatione, illam peropportunè in hanc feliciſſimam diem reieci quæſtionẽ, Num laudem, eamque non exiguam nouitas mereatur. Mirum quippe videri poteſt, aut etiam debet, quôd vlla commendatione nouitas ſit proſequenda, dum edicto prohibetur * Cæſareo: ſed & illud mirabilius, cur non ſit ſummopere celebrãda, cum Pontificio tuo tam præclarè reſplendet in facto. At nodus hic tam tuo Pontificio facto, quàm Cæſareo ſoluẽdus edicto eſt. Facto ſcilicet tuo perdiſcet non Romana modò Iuuentus, ſed Orbis planè vniuerſus, quæ nam vitanda ſit nouitas, quæ ſequenda. Alia quippe eſt, quam ducit honeſtas, comitatur vtilitas, virtus fouet; & hæc in omni tuo renidet opere: alia, quam trahit libido, fraus operit, exaggerat lis; & hanc ne vicinorum ædificijs, aut lumina pro-

hi-

* l. Prætor ait in princ. & §. deinde ff. de oper. nou. nunc.

* d. l. Prætor ait §. hoc interdictum prohibitorium eſt.

hibendo, aut auras intercipiendo ſalutares,* detrimentũ intentet, iura coërcent Imperialia. Verũ enim vero præclara illa nouitas, qua tua in hac ampliſſima Vrbe rutilat vndequaque munificentia, per quam tum ædificiorum, platearum, viarũ, fontium, templorum creſcit indies pulchritudo, atque maieſtas: tum corporum vigor, ordinum decor, morum animorumque concinnitas, ac virtus augetur, amplificatur, attollitur, non modò placebit idẽtidem repetita, ſed ſicut votis eſt omnibus amplectenda, ita tanquam præſentis edicti finis, atque anima,* linguis prorſus omnibus concelebranda eſt; quandoquidem quæ lex priuatæ conſulit vtilitati, publicam profectò non contemnit, ſed efficacius curat.* Vtque cætera pertrãſeam, quæ delectabilior, quæ vtilior, quæ glorioſior vnquam nouitas, quàm Aedes hæc Sapientiæ, illis hactenus vocibus ex-*

* l. luminum l. inter ſeruitutes * l. ſi arborem ff. de ſeruit. Vrban. Prædior.

* l. 1. §. nunciatio, & ibi DD. ff. de oper. noui nunc.

* can. erit autem lex. 4. diſt.

 poſi-

poſita, hîc fabricari eſt cæptum, quod abſolui non potuit,* nunc demum tuo maximo beneficio, toto ambitu perfecta, & bibliotheca, hortoque medico inſtructa, ac nouis exedris aucta, vel cum ipſa certare videtur æternitate. Iam enim hinc Roma, hinc Orbis expectat, vt ſolidiſſima propagentur fundamenta virtutum, vt per liberos ſe ſe tractus diffundant lumina ſcientiarum, vt ſalubres ex litterarijs, mediciſque viridarijs in corpora, menteſque tranſpirent vbertim auræ, vt noua ſemper acceſſione nobilium ſtudiorum non ſolùm ſuprema humanæ molis portio aditum ſibi ad vitam reſeret ſempiternam: verùm ipſamet aſpiret mortalitas ad immortalitatem. Huic autem tã magno, tam ſplendido bono, non modò Prætoris non obſiſtit edictum, ſed & liuoris, ac temporis edacitas, et mortis ipſius imperium, Tartarique latratus cedunt. At quid

*Luc. 14.

quid inquam cedunt? imò eò laudant, plauduntque patentius, quò nouitate hac præclariſſima non præſenti duntaxat ſæculo, velut vnico tantùm Orbi, ſed futuris omnibus ætatibus, quaſi totidem mundis glorioſiſſimè proſpicere Te præſentiunt, præſagiuntque P. B. Siquidem non vnis contentus populis benefeciſſe, contraria quadam ratione Macedonis illius vmbratilem gloriam ſolida longè ſuperaſti virtute; adeout ſicut illius inexplebilem regnandi cupiditatem non tam ſatyricè, quàm verè Poeta perſtrinxit, inquiens.

Orbis Pellæo Iuueni non ſufficit vnus. Iuuen. ſatyr. x.

Ita de Te longè verius non tam canere, quàm vaticinari oporteat.

Vnus ALEXANDRI non ſat virtutibus Orbis.

Quartus exaduerſo D. Benedictus Rita Leoniſſanus Theoricæ Medicinæ Magiſter hunc in modum.

Oc-

OCcaſionem, Beatiſſime Pater, quam volucrem, ac præcipitem Aphor. 1. mirus decantauit Hippocrates, in medicina facienda primum obtinere locum, nemo ſanæ mentis inficias ibit; per occaſionem enim intelligimus ex Romano Oratore, ac philoſopho lib. 1. de officijs idoneum tempus ad aliquod agendum, vel non agendum, ſiue ex Hippoc. tempus opportunum, in quo non multum eſt, quod idem Sapiens Senex de locis in homine pronunciat, tempus eſt in quo καιρὸς, καιρὸς verò, in quo tempus non multum, vbi etiam per καιρίαν temporis breuitatem intelligit, in qua captanda medici ſapientia emicare conſueuit; occaſione enim non cognita, imperiti toties peccant, quoties præſidia ægrotantibus apparant, & multa ſolliciti agunt, ne non ſolliciti, vel ne nihil agere videantur, vt querebatur Quintilianus, cum abſente occaſione

ne

ne ſummum ſit medici opus nullam adhibere medicinam; at præſentem occaſionem nemo agnoſcit, niſi qui iudicio, eruditione, ac experientia præcellat, eoque minùs agnoſcit, quo illa fugacior, atque adeô hoc loco ab Hippoc. addita est particula ὀξὺς *quæ acutiem ſignificat, hoc eſt, tempus agendi quàm anguſtiſſimum, cum quotidiana nos doceat experientia ob intempeſtiuam dilationem ægrotos perire; Quare Hippoc. in* Epiſt. *Crateuam admonet, procraſtinationem in omni arte malam, potiſſimum verô in Medicina, in qua dilatio vitæ periculũ parit, quod exemplo aquæ rapidè currentis illuſtrare licet, in qua ſi quis manum ſuam imponat, attollat deinde, iterumq; ponat, eandem minimè continget aquam; ita ſingulis horarum momẽtis corpus variatur, & primarum qualitatum in elementis inuentarum harmonia diſſoluitur;*

tur; quare in diuinis literis dictum eſt, ſicut aquæ dilabimur, *& eleganter* Seneca *flumini humanum corpus cõparat; manere enim Tiberis nomen ait, ſed fluxiſſe aquam, nec nos eoſdem eſſe hodie, qui heri fuimus. Cùm itaque corpus celerrimè permutetur, nec minus humores ſuos varient motus, quàm ſuos ſydera aſpectus, conuerſioneſque diſcriminent, fit vt opportunũ tempus agendi ocyſſimè effugiat, cum ex Iano Damaſceno non ſit idem morbus de mane, & de ſero, nec eadem ſanitàs de ſero, & de mane conſeruatur. Medicinæ enim difficultas conſiſtit quidem circa morborum diagnoſim, ac prognoſim, cauſarum procatarticarum, antecedentium, & coniunctarum perſpicacem indagationem, indicãtium, contraindicantium, permittentium ſagacem intelligentiam, medicamentorum inuentionem, quantitatem, & qualitatẽ,*

quæ

quæ adipiſci non facile eſt, ſed multo magis arduum eſt, quonam morbi tempore, & qua hora ſit remedium adminiſtrandum. Philonis filia intempeſtiuè cœnauit, inquit Hippoc. lib. 1. Epid. ſect. 3. tex. 33. ideo obijt, quia lautius comedit die critico, quo maximè abſtinere debuiſſet. Euryanactis *filia racemum comedit, ex eo quis fortè argumentum valetudinis deprompſerit, at illa interijt, vt narratur lib. 3. ſect. 2. ægrot. 6. Quot etiam ægri, dũ vires colligere hauſtu meditantnr, vt colluctentur cum morbo, præcipitem mortem febri aucta ſibi intulerunt, quoties hydrotica, alexipharmaca, & bexoartica intempeſtiuè porrecta multos reſolutis viribus ſuſtulerũt. Iure ergò Veteres occaſionem cum nouacula depingebant, quam dextræ inſertam gerebat, quòd omni acie acutior exiſtat occaſio, & Gal. lib. 12. de vſu partium*

me-

medicæ Artis *præſtantiam ex occaſionis arripiendæ difficultate colligit* (*in illis inquit omnibus induſtria admirationem concitat, in quibus Symmetria ipſa anguſtis adeo terminis circumſcripta eſt, vt ſi tantillum addideris, vel abſtuleris totum opus euertas, quæ verò habent latitudinem magnam, ea vel imperiti poſſunt efficere, quôd ſi quid anguſtum fuerit, ac ſine vlla latitudine, id non cuiuſuis ſapientiæ, atque experientiæ eſt putandum*) *Cum ergò ſanitas in* Symmetria, *morbus in ametria conſiſtat, atque Medecina ex Hippoc: lib. de vet. med. ſit* προσθεσις καὶ ἀφαίρεσις *adiectio nempe, & detractio; difficillimi operis medici in eo cardo vertitur, vt occaſiones detrahendi, vel addendi opportunis temporibus arripiantur, ſubijciente eodem* Gal.(*ob eam ſanè cauſam*) *cum Hippocrates ipſam medicinã artem longam eſſe dixiſſet, ſubdidit, oc-*

ca-

caſio autem præceps, quia niſi occaſio eſſet præceps, ſed latitudinem haberet magnã, haud quaquam longa eſſet. Longa itaq; ars eſt, quia præceps occaſio; nàm ad præcipitis occaſionis in medendo momenta arripienda, eruditione ingenti, prudentia ſingulari, lõgiori experientia opus eſt; atque adeo medicum oraculum imperat, vt medicus in omnes occaſiones benè gerendi intẽtus ſit. Semper proſis, ne quid noceas. Hæc meditare, nihil neglige: Etenim *(vt ſapienter Iſocrates in paræneſi ad Demonicum docet) quidquid non tẽpeſtiuè, nec in loco fit, vbique moleſtum eſt; ac* Sophocles *de occaſionis præſtantia enũnciat, hominibus quocumque in negotio tanquam Magiſter maximus eſt occaſio, viquẽ Vegetius lib. 3. in re militari occaſionem ad triumphum referendum plurimum pollere, ait. Occaſio, inquit, in prælio amplius ſolet iuuare, quàm virtus*

(vt

(*vt Theologi myſtici docent*) *præcipitem eſſe huius Vitæ occaſionem, ex cuius ſingulis momẽtis pendeat æternitas: vt prudens mercator in foro permutandarum mercium occaſiones aucupatur: vt diligẽs colonus ſatiuum tempus obſeruat, ita Poeta de medicinæ porrigendæ occaſione concinit.*

Temporibus medicina valet, data tẽpore proſunt.
Et data non apto tempore vina nocent.

Noſtra etiam natura in humidis cõſiſtit: quæ verò in humidis inſtabilia eſſe ex Hippocrate confirmat Galenus, qui in comm. lib. 1. prog. hæc habet; ita volat occaſio, vt aliqui hac aura vitali deſtituantur, priuſquàm vocetur medicus, aliqui verò accito medico, illicò pereunt, quemadmodum maritus Lechus, qui die octaua moritur ictericus, cum ſeptima

fue-

ſuerit vocatus Hippocrates, qui lib. de arte hanc habet ſententiam, omnem morbũ curari poſſe, ſi Medicus opportunã occaſionem non amittat. Valeant igitur, qui præſente occaſione in craſtinũ diem phlebotonicã, aut catharticam potionem, aut putridæ partis exciſionem, vel vſtionem differunt; Nã in Athletica plethora Hippoc. 3. Aphor. ne ex venarum interceptione, vaſorumq; maiorũ ruptione repentina morte pereant, qui ad ſummũ valetudinis apicem peruenère, bonum habitum his ſtatim ſoluere expedit, etſi phlegmone ſyſtrophica fiat, pro virium ratione, et ætatis cita ſãguinis detractio imperatur; quia fugit, ac volat, imo auolat occaſio, & paruæ occaſiones (vt inquit Demoſthenes) paruæ, inquam, occaſiones magnarum rerũ cauſæ exiſtũt, vt ſcintilla incendij maximi; lapſaque occaſione, & letho vrgente non ſapientis erit dicere, non putarã; Et *iure Pittacus celebratiſſimã inculcabat ſentẽtiã* γνῶθι τὴν ἀφορμήν; *hoc eſt agnoſcere occaſionẽ.* I*ubenturq;* Prin-

 cipes

cipes in Republica adminiſtranda, et rationi, et rebus ipſis, et tẽporis opportunitati ſeruire. Quæ omnia perbellè aduertens ſanctiſſimus Pontifex in præterita Vrbis calamitate, nec momentaneã peſtiferæ debellãdæ belluæ occaſionem omiſit; Belluã enim vaſtatricem Prouinciarum, *ac Populorum peſtem appellat* Artaxerxes *in Epiſtola, quæ apud Hippocratem extat, his concepta verbis. Rex Regum Artaxerxes peto gaudium. Debellamur non belligerantes, hoſtẽ enim habemus, beſtiam illam ouilia deuaſtantẽ, dum furente inquam hac bellua, ac Populum* Romanum *diſcerpente, non ſolũ ſpiritualibus, ſed etiã temporalibus alimẽtis, ſuum ouile quam vberrimè ſuſtentauit; quod mihi magis, quã alijs obſeruare licuit, cum Prothophyſiſci munus exercerem, luctuoſiſſimoq; eo tempore, quo (proh dolor) bonæ artes ſilebant, ac ſtudia penè ſepulta iacebant, euoluto, protinus occaſionẽ arripuit, vt non modó fœlicibus illius auſpicijs reuiuiſcerent, ſed, vt magis,*

ma-

magiſq; priſtino ſplendori, dignitatique reſtituerētur, dum Romani Lycæi domicilium molibus auxit, Templū ornauit, Bibliothecam ſtruit, & inſtruit, & quod magis eſt, nobiliſſimam, ac apprimè neceſſariam facultatem botanicam, cōparato medico horto, inſtaurauit. Sed hæc & conſimilia Vrbi, & Orbi per quam notiſſima enarrando, fortaſſis aſtantibus riduculus videbor, sūma quidem cum ratione; pronunciat enim Ariſtoteles in lib. Acroamaticis, hoc eſt de phyſico auditu lib. 2. tex. 6. Ridiculū eſt tentare demonſtrare dari naturam, quia (inquit Philoſophus) manifectum per immanifeſtum, notū, per ignotum demonſtraretur: Propterea ſileat, taceat, inquam coram Apolline ſciolus.

Quintus dexter R.P. Magiſter Frater Antonius Marinarius Carmelitanus Metaphyſicus Lector; eius hæc fuit oratio.

IN *Paradiſo voluptatis miſerè præuaricatus eſt homo, cuius culpa humana poſteritas, facta maſſa dānata, licet amiſerit,*

 quam

quã in primo Parẽte acceperat ſanctitatẽ, et omninò perdiderit, quæ diuinitus, et gratuitò Deus condẽs naturã dignatus eſt illi diuinæ largitate tribuere: tamen id, quod eſt hominis non omiſit, & in naturalibus vulnus paſſa eſt, non interitũ, atque adeò in terris dũ viueret, vt honeſtã haberet operandi materiã; libertas eius arbitrij naturalis ad vtrũlibet indifferens læſa quidem ſtetit, non extincta, ſuorum operum imperatrix remanſit, et domina; vt ipſarũ virtutum moraliũ eſſet decore ſpectabilis, ſi quas fortè ſuæ libertatis obtinuiſſet induſtria; Vires etiã intrinſecas, naturales, et proprias partis intellectiuæ retinuit, quibus ſcientias aſſequeretur, & maximè Metaphiſicam, qua Deũ agnoſceret naturæ ſui Authorem, quẽ diuinæ gratiæ largitorem peccati originalis cõtractione perdiderat. Eſt ergò vera Philoſophi ſententia docẽtis lib. 4. ſuæ Metaphiſ. (qui mihi labenti anno eſt impoſitus explicãdus) omnes homines natura ſcire deſiderant; *ſcilicet eam*

ipſam

ipsã Metaphiſicã, quam habebat præ manibus. Et hæc eſt maxima dignitas, atq; excellentia huius ſcientiæ, vt nimirum ab homine naturali inclinatione diligatur, quãtumuis humanæ vitæ nihil afferat vtilitatis. Probat hoc Philoſophus à paritate rationis de viſu, quẽ, *vt inquit ille*, prę omnibus eligimus: cauſa autẽ eſt, quod hic maximè ſenſuum nos cognoſcere facit, & multas differẽtias demonſtrat. *Hoc idem habet* Metaphiſica; *facit enim nos cognoſcere, cũ ſit habitus maximè omnium cognoſcitiuus, & ex modo attingendi obiectũ, quemdã hominis intellectũ eam quicumq; dixerit, non ille quidem longiùs aberrabit à vero. Humanus namq; animus, licet incorporeæ ſplendeat excellentia quidditatis, quia tamen eſt in noſtri corporis obſcuro, per corporata hæc manuducitur ad Deũ; et inuiſibilia eius per ea, quæ facta ſunt ſuis ipſis penè ſubiecta oculis contẽplatur; nõ alio quidem lumine quã eo, quod ab agentis intelligentiæ ſuæ ſpiritu ita eſt à corpore fantaſ-*

taſ-

*taſmatũ defæcatum,& exinănitum, vt totũ quaſi cæleſti luce irradiatũ exiſtat, ſic pronunciante Philoſopho,*oportet intelligentẽ ſantaſmata ſpeculari;*non aliter hæc ſcientiarũ omniũ imperatrix Metaphiſica intellectiuæ parti æmula videri poſcit,quia quidquid habet inuolutum in materia rerũ creatarũ,quas videmus,vniuerſitas id ſua illa, non vniuerſali,qua genus diſcernatur à ſpecie, ſed formali abſtractione ſpeculatur,qua forma potentia depoſita emergit pura & immortalis;ad inſtar ergo intellectus humani naturalis hæc ſciẽtia contẽplatur ens,vt ens, de quo demonſtrat verũ,bonum,vnũ,& non ſolũ* multas differẽtias quod Philoſophus dixerat de viſu,*ſed vniuerſa etiã demonſtrat ipſum vſque* Deum, *quem conſiderans Theologia naturalis nũcupatur.*Addet Me*taphiſicus chriſtianus; hæc eadẽ ſcientia diuinæ fidei lumine illuſtrata tangit ordinem gratiæ;quid enim eſt aliud diſcurſus Theologicus,niſi* Metaphiſicus *innixus principijs fidei?*

ſidei? *Et verò hæ ſunt artes huius preclariſſimæ ſapiẽtiæ, dogmata diuinitus reuelata cum natura, & vera philoſophia conciliare, ſi tamen rectus ordo ſeruetur, vt ſcilicet nullum præiudiciũ inferat cõcluſioni Theologicæ, aut ijs, quæ sũt ab* Eccleſia *infallibili definitione sãcita, vt magiſtro fidei ſit ſubiecta, hic præueniat, ipſa ſequatur, huic regulæ infallibili ipſa regulata non minus humili quã reuerẽti ſubſeruiat, atq; obediat famulatu. Si quid aliter docuerint* Metaphiſici*, deceptionũ ſuarũ noſcãt eſſe ſophiſma, ingeniorũ ſuorũ fateantur eſſe acumen, idq; vitreũ, quod lucet vanitate, ſed frãgitur veritate.* Neq; *timendũ erit Philoſopho chriſtiano per fidẽ extingui hanc ſciẽtiã naturalẽ.* Vt *enim gratia non deſtruit, ſed perficit naturã hominis, Verum, inquit Pontifex in Cõcilio* Lateranẽſi *ſub* Leone *X. ſeſſ. 8. vero minimê cõtradicit, et cũ* Sãctitate *Tua, hoc eſt cũ homine* ALEXANDRO VII. *Pon.* Max. *naturaliter cognito, optimé cohæret Vicarius Chriſti diuinitus reuelatus, ita ſané*

Metaphiſicus iſte diſcurſus naturalis acquiſitus,& lumē fidei,diuinæ docendæ veritati indiuidua connexione ſubſeruiūt,et obſequūtur.Munitur quidē innocētia morū æque,ac doctrina ſanctorū Patruū Chriſtiana Religio;ſed horū omniū ſapienter aſſerta Virorū nōniſi diuinæ fidei lumine illuſtrata,et huius ſapiētiæ luce perfuſa hæreticorū tenebras eliminarūt.Testetur id,vt nihil dicā de cæteris,Auguſtinus in ea conflictus acerrimi diſputatione grauiſſima de hostibus diuinæ gratiæ triūphator.Is enim cū rationū,et argumētorū inimicos coarctabat anguſtijs,admirabile dictu eſt in quāta illi ſe abrupta præcipitabant,metuentes retia veritatis;vt iure meritò dixerit Sotus in præfat.ad lib.de nat.& grat.quātò Auguſtinus ſua Dialectica maius Eccleſiæ exhibuit negotiū,dum erat Manichæus,tantò aduersus hæreticos ei postea fuit vtilior factus Philoſophus Chriſtianus.

Succeſſere linguarum exoticarum Profeſſores. Primus ſiniſter dixit D. Ioannes Baptiſta Iona Hebraicè ita.

DAuidicum illud *Pſalm.* 64. *breuiſſimè exponam. Quod licèt Latina verſio ſic habeat.* Te decet Hymnus Deus in Sion. *Hebraicè tamen ſic vertitur:* Tibi ſilentium laus Deus in Sion. *ſcilicet electum non modò: ſed etiam aſſumptum à Deo Pontificem Maximum ſingulari inter homines ſanctos præconio prædicat idem Dauid, nec titulum ſibet Beatitudinis faſtigio* Tuo (Beatiſſime Pater) *attribui ſolitum.* Beatus (*inquiens*) quem elegiſti, & aſſumpſiſti.

במזמור ס״ה כפי נוסח העברי אומר לך דומיה תהלה אלהים בציון: ואמר אשרי תבחר ותקרב עליך אדוננו אפיפיור:

Atque hoc duplici Cardine *niti dignitatem iſtam teſtis eſt in eius typo* Aarone Midraſc *Samuel, locum illum ſic interpretatus*; Multi, *inquit*, electi, ſed non aſſumpti fuerũt. *Dicitur enim de Abraã, Nehem.* 9. Tu ipſe Domine Deus, qui elegiſti Abram, &c. *non fuit de eo dictum, quod fuerit aſſumptus*.

במדרש שמואל אומר
הרבה נבחרו ולא נקרבו
אברהם נבחר שנאמר נחמיה
ט' אתה יהוה אלהים אשר
בחרת באברם ולא מצינו
שנקרב:

De Iacob etiam exponitur. quòd fuerit electus, Pſal. 134. v. 4. Quoniam Iacob elegit ſibi Dominus, *& non repe-*

peritur, quòd fuerit aſſumptus:

ביעקב מצינו שנבחר שנאמר מזמור קל״ה פסוק ד׳ כי יעקב בחר לו יה ולא מצינו שנקרב:

De Dauid *ſimiliter dicitur, quôd fuerit electus Pſal.* 77. Et elegit Dauid ſeruum ſuum; *nec de eo reperitur, quôd fuerit aſſumptus.*

בדוד מצינו שנבחר שנאמר מזמור ע״ח ויבחר בדוד עבדו ולא מצינו שנקרב

Quiſnam igitur dicitur electus ſimul, & aſſũptus, niſi Sacerdos magnus Aarõ? Vis electum? En Num. 17. habetur,

Quem ex illis elegero, germinabit Virga eius; *& paulò infrà :* Regreſſus inuenit germinaſſe Virgã Aaron in Domo Leui. V*is etiam aſſumptum ? En*, *Exodi* 28. Applica quoq; ad te Aaron fratrem tuum de medio filiorũ Iſraël.

ומי הוא שנבחר ונקרב הכהן הגדול שנאמר באהרון במדבר יז׳ והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והנה פרח מטה אהרון לבית לוי הרי שנבחר ונקרב שנאמר שמות כח״ ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך מתוך בני ישראל הרי שנקרב:

Ergo, Beatiſſime Pater, *poſtquam*

pro-

probaui Te *electum, & aſſumptum eſſe à* Deo, *ſilebo, & vt cum Dauide loquar:* Tibi ſilentium meum ſit laus Tua.

אם כן מאחר שאתה
אדננו אפיפיור נבחרת
ונקרבת אשריך ואומר עם
דוד לך דומיה תהלה
ושתיקותי היא תהלתך:

Secundus dexter D. Demetrius Phalereus Græcè ſic dixit.

Τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος χάριν ἐπικαλουμένου μου Μακαριώτατε Πάτερ, ἐν τῷδε παρόντι ἔτει, τὴν τῆς ἑλληνίδος Εἰσαγωγὴν μετὰ τοὺς Ἰσοκράτους Παραινετικοὺς λόγους, δεῖ με σαφηνίσαι, καὶ τὰς αὐτοῦ ἀρετὰς αἰνῆσαι, ἀλλά γε θεῖός τις δαίμων τιμᾶν με θέλων, ἀξιώτατον δέδωκέ μοι αἴτιον ἐπαινεῖν οὐκέτι Ἰσοκράτους ἀρετὰς, ἀλλὰ τοῦ σοφωτάτου μεγίστου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ἄκρου Ἀρχιερέως, ἀρετὰς ἡρωϊκάς τε προεξῆς ἐγκωμιάζειν· αἵπερ μὲν

σιῶν, τοσούτῳ μεγίσται καὶ ἐπαίνου ἀξιώταται τυγχάνουσιν οὖσαι, ὥστε αὐτὰς ἐγκωμιάζειν, σοφὸς ἐπίσημός τε ἀνὴρ ἀναγκαῖος ὑπάρχει, ὥσπερ ἐν τοῖς Ποιηταῖς Ὅμηρος αὐτὰς ἐμμελῶς ἀϊδέναι, ἐν τοῖς Ῥήτορσι Δημοσθένης ἐφυῶς περὶ ταύτας δημηγορῆσαι, ἐν τοῖς Ζωγράφοις Ἀπελλῆς αὐτὰς κομψῶς εἰκονῆσαι, ἐν τοῖς Ἑρμογλύφοις Λύσιππος ἀκριβῶς ταύτας γλύφειν, ἐγὼ δὲ οὐ τυγχάνω ὢν τῶν τοιούτων· διὸ τὴν τῶν ἀρετῶν ἀξιώτητα, τό μέγεθός τε τῶν ἡρωϊκῶν πράξεων θεωρῶν, καὶ τὴν ἐμὴν ἀπειρίαν γινώσκων, διὰ τὴν πενίαν τοῦ λέγειν καὶ βραδύτητα τῆς γλώσσης· ὠρισάμην μᾶλλον σιωπᾶν, ἢ ἄπειρος ἐγκωμιάζειν, κλίνων οὖν τὴν ἐμὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς ἱεροτάτους σου πόδας σέβω τὸ τῆς σῆς ἀξιότητος μέγεθος.

Diuini Spiritus ſanctiſſima inſpirante gratia B. P. *hoc ineunte anno introductionem Græci idiomatis ſum explicaturus cum Iſocratis declamationibus, eiuſque præſtantiam commendaturus. Sed diuinum quid Numinis me fouens amplisſimam mihi opportunitatem exhibuit, vt videlicet non amplius Iſocratis virtu-*

tes,

tes, verùm Sapientiſſimi, atque Sanctiſ-ſimi Viri *maximi* ALEXANDRI *Summi Pontificis dotes, heroicaque facinora laudibus efferrem.* Verùm *quia tãti Principis virtutes eximiæ, & omni laudatione digniſſimæ ſummum præconẽ,* Virum *vtique ſapientiſſimum, atque ingenioſiſſimum ſibi deſiderarent; vt inter* Vates *Homerum, qui dulciſſimè, & heroicè eas decantaret; inter* Oratores *Demoſthenem, qui facundè ipſas oratione proſequeretur; inter Pictores* Apellem, *qui ingenioſè eas pingeret; inter Sculptores* Lyſippum, *qui earum ſimulacra molliſſimè vel marmoribus efformaret; & ego perpenſa earum virtutum magnitudine cùm vnus ex ijs* Viris *non ſim, vtpotè dicendi inſcitia tenuiſſimus, & linguæ etiã hæſitatione, decreui propterea ſilentio potiùs Tua* B. P. *opera venerari, quàm ineptè laudare, vt Maieſtatem Tuam*

pronus adoro, caputq; Tuis ſanctiſſimis pedibus ſuppono.

Tertius ſiniſter D. Abrahamus Ecchellenſis Syriacæ; Quartus dexter R. P. D. Ludouicus Marraccius Arabicæ linguæ Profeſſores: qui duo venuſta Epigrammata peregrino idiomate concepta, mox in latinam linguam conuerſa in laudem Pontificis recitarunt hoc ordine. Ecchellenſis.

ܠܠܥܒܝܕܘܗܝ: ܐܝܟ ܐܒܐ: ܕܡܠܟܘܬܐ

ܪܘܡܝܐ ܀

ܘܐܦ ܒܫܘܠܛܢܗ: ܟ̈ܢܫܐ ܦܫܝܛܐ:

ܘܟܠܗ ܬܘܩܢܐ ܀

ܒܪܐ ܕܟ̈ܝܢܐ: ܡܢ ܐܒܘܗܝ: ܒܟܝܢܗ

ܡܫܡܫܢܐ ܀

ܘܗܝܡܢܘܬܐ:

ܘܡܣܟܢܘܬܐ ܀ ܕܒܪܢܫܐ ܘܗ̈ܘܡܟܢܫܐ ܀

ܕܟܠܗܘܢ ܥܦܪܐ ܀

ܐܦ ܕܝܢ ܡܠܟܘܬܗ ܀ ܟܠܗ ܫܘ̈ܦܝܐ ܀

ܦܪܡܟܢܐ ܘܦܪܫܝܐ ܀

ܠܡܫܠܡܢܘ ܀ ܐܦ ܢܟܣ̈ܘܗܝ ܀

ܠܟܢܫܐ ܦܪܝܫܐ ܀

ܘܐܝܟ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܀ ܗܢ ܐܬ̈ܐܡܘܢ ܀

ܘܡ̈ܠܐ ܢܣܟܦ ܀

ܗܐ ܐܟܪܘܗܝ ܀ ܟܬ̈ܪܡܟܐ ܘܟܠܗܘܢ ܀

ܐܢܫܝܢ ܦܠܟ ܀

Id eſt

Maxime ALEXANDER, *du-*

plex

plex quem Mundus adorat:
Cui ſacrum redimit terna corona caput.
Te Chaldæa parens Abrahæ germana parentis
Romanæ Fidei prædicat ore patrem.
Vtque Tibi hoſpitij meliùs gratetur honorem,
Addidit & linguæ murmura ſacra Syræ,
Gratiùs vtque tuas duplex ſonus intret in aures,
Qui doceat linguas, alter Abramus adeſt.

Marraccius verò ſic.

FEſtiuiſſimæ Panegyris gaudia, quę pręſentis Vvltus Tui Maieſtas cõciliauit B.P. Arabico Rhythmo expreſſa, Latino carmine mox explicabo.

كنّا امواتـًا فعادت الينـا الارواح :
وتجددت

وتجددت فى صدورنا الافراح :
فمضت الظلمة بنور البهاء :
فاضاءت اقطار الارض والسماء :
واشرق علينا شعاع الجلال :
اذ طلعت بنجومك من الجبال :
انّا من قبل فى الظلمة حازنون :
لنورك يا شمسنا منتظرون :
قد سمعنا الله فاستجاب الدعاء :
فى يومنا انفتحت ابواب السماء :
اذ فتحتَ بيدك بيت الحكماء :
يا اسكندر فى مدينة العظما :
اقدم اليك جماعة الصالحين :

وفرح

وفرّح نور وجهك المؤمنين :
انّى لرجليك مقبّل بالسجود :
اقرّب دعاء لاسمك المحمود :
هنّى الفقير فلك طول الايام :
يكن وغاية الحقّ الى التمام :
لا خوف فى حماتك من الحراب :
فليت لا يكن لعمرك الحساب :
ايّاك فليعبن العرب مطيعين :
ويسجد لنجمك قمر المسلمين :

Id eſt :

Spiritus extinctos rurſum circumuolat artus:
Et noua ſe infundunt gaudia pectoribus.

Nox abit: atque oculis fulget lux aurea noſtris
Chiſia dum ſummis Montibus *aſtra micant.*
Quot votis, quantiſque diem cor triſte ſerenam
Expetijt! *Numen vota habuere pium!*
Romanæ reſeras hodie dum Templa Mi-*neruæ:*
Aetherea *pandis limina clara* Do-*mus.*
Accurrit *ſupplex Tibi, Princeps, turba piorum:*
Et *fruitur vultus lumine læta Tui.*
Ipſe *etiam ſacris affigens oſcula plantis.*
Offero, pauperibus munera prompta, preces.
Sis fœlix, viuaſque diu: Te ſoſpite nunquam
Romuleum *inuadent bella, lueſve ſolum.*

Sis

Sis fœlix; Regemque ſeri Te Thraces adorent:

Atque colat Stellam Barbara Luna Tuam.

Vltimus è ſiniſtro ſuggeſto D. Iacobus Albanus Ghibbeſius Profeſſor Rhetorices hanc orationem habuit.

CVM *immortalia tua merita,* SANCTISSIME PATER, *homines cœliteſque grata memoria tui nominis venerationeq; perpetua deuinxerint, tùm non facilè ſtatuo, vtrùm alıud beneficium extiterit à te profectum vllo tempore, aut maius, aut prædicabilius, aut ad voluntates alliciendas aptius, & efficacius hac ipſa, qua nos pariter ditas, & honeſtas declaratione præſentiæ. Quamobrem pro tam eximia gratia, & penè cœleſti, pro hoc exaggerato beneficio, adeoque illuſtri voluntatis erga nos ſignificatione, ad æternam poſterorum memoriam conſecrãda, quibus exponam verbis verum ſenſum*

ſum grati animi noſtrùm omnium, & ſingulorum, cùm alia non ſuppetat demonſtrandi facultas, equidem pro eo, ac res tanta meretur, haud reperio.

Obruimur numero, nec te contines tamen ab imponendo. E Quercu ſacra tua quippè, velut ex arbore Sibyllina, ſúccreſcit vſque, iam iamque ſuper nos lapſurus impendet recens fructus. Sequitur ingenium illa Domini, nunquam in ſciẽtiarum promouendis ſtudijs, augendaque gloria honeſtarum artium defatigati;

------- primo auulſo, non deficit alter
Aureus, & ſimili frondeſcit virga metallo.

Nam quid, obſecro, quid ad prolixam optimi atque doctiſſimi Pontificis iam oſtẽſam de hoc loco benemerendi voluntatem potuit ampliùs accedere? nihilominùs (ſit ſuus factis debitus honos) quæ expectamus fa-

ſacienda, multis partibus antecellunt. Ac commodæ quidem atque ornatæ Muſarum habitationi, ſatis erat aliorum Pōtificum prouidentia, tua verò inprimis, ALEXANDER, *præſtanti acceſſione, qui faſtigium imponis, affatim prorsùs factum: eorum, quæ ſpe deuoramus, & quorum meſſis iam in herba effloreſcit, proximum gaudium fauente* Deo *conſequetur; cuius tu eris ſolus author, nihilque ſibi ex illa gloria decerpent deceſſores tui,* Horti medici, *&* Bibliothecæ. *Parum erat iſti magnitudini animi, & impotentiæ (vt ita dicam) paterni amoris, ſtudijs noſtris ampliſſimi loci feciſſe gratuitam copiam, niſi de inſtrumento quoque lautaque ſuppellectile cumulatiſſimè proſpexiſſes.* Vt *enim è ſtirpibus, & varijs herbis medicina conficitur affecto corpori ſalutaris, pari modo vitia ſeu virtutes animi, delectu librorum atque fre-*

quen-

quentia, corrigi & excitari, quis ignorat?

Deſino mirari iam tandem, exemplo & impulſu tuo, nondum ſexto abſoluto feliciſſimi dominatus anno, renouatam vſquequaque Romam: è lateritia, quemadmodum de ſe prædicare glorians ſolebat Auguſtus, non dico relictam, vt ille; aſt marmoream factam: marmoream autem? imò verò, quod cum Quiritibus aduenæ ſtupefacti vident, etiam maxima ex parte auream. Teſtor tot vbique per ſingulos vicos quà perfecta, quà ſurgentia pulcherrima ædificia, laqueata tecta, pauimenta vermiculata, quadrata atria, cum conclauibus excelſas porticus, diſpoſita Pariis intercolumniis perantiqua ſigna, vias Vrbis de integro conſtratas, directas, & amplificatas, nouas portas fauſto Reginarum ingreſſui recluſas, fortiſſimas additas munitiones: ac denique (nè

*quid Romæ, te Principe, maximoquè ſa-
crorum, & publicæ religionis Antiſtite,
ad quandam effigiem cæleſtis Hieroſoly-
mæ deeſſet) immortalis Dei Diuorumque
auctas aras ditiſſimis donarijs, condita et
reſtituta templa; Virginis Matris duo
præcipuè, hominum certiſſimæ cuſtodis, ac
præpotentis patronæ, ſub conſueta vetuſti
nominis inuocatione* Pacis, *&* Populi;
quæ pro cōcordia Chriſtianorum Regum,
*cuius vim & effectum ingredimur expe-
riri, proque ſalute ciuium, quam paulò
antè graſſante peſtilentia percepimus, in-
tercederet deprecando.*

*Nec verò ſacræ huius Aedis, quam
religioſiſſimè modò ſolenni facto ſacrificio
es effatus, non inter prima pietatis tuæ
monumenta extabit atque celebrabitur de-
dicatio, quoad amor literarum vigebit in-
ter homines, vel cultus pietatis, vel æſti-
matio virtutis.*

Quò clarior noſtra confeſſio debitæ tibi, BEATISSIME PATER, *ſeruitutis, iuſtæque deuotionis vniuſcuiuſq; fortunarum & capitis, ſi res ita feret, propter ingentium vincula meritorum, quibus obſtrictos tenes omnes, debet eſſe. Quicquid enim amplum & regale, ſanctum ac celebre in publico propoſuiſti, id nobis vniuerſum vt ſingulis priuatimque pateret, in hanc Sapientiæ gemmam mirabiliter contractum, veluti comitatus Apollinis in Pyrrhi achatem, quæ tuæ foret epitome magnanimitatis, effeciſti.*

Gaude itaquè tuo iſto tam excellenti in Remp. literariam profuſo bono, & perge porrò ſingularibus priuilegijs atque muneribus demereri, & collocupletare Sapientiam. Nos certè Alumni eiuſdē pijs mentibus gratam memoriam (qui eſt beneficij, ex doctiſſimorum hominum ſententia, fructus vnicus; id quod etiam

omnium nomine queo ſolùm polliceri; nec aliud profectò repoſcit mutuum æmula diuinæ Amplitudo tua) conſeruabimus, neque abſtergi vlla culpa, vel interire patiemur vnquam. Vincat muta ſanè voluntas animi quemlibet oris vel diſertiſſimi ſermonem: noſque adeò partibus noſtris faciamus ſatis, vt apud Deum ſupplices ſolent, tacendo & ſentiendo magis, quàm loquendo: cui etiam remunerandi te vicem pro dignitate, ſiquidem in vita quidquam adiũgi vltrà nequit, ſuo tempore atque apto loco relinquimus, & commendamus.

Nemo non placuit. Omnibus fautum, & plauſum, ac eò impenſiùs, quòd dixère paucis. Præcipua laus, & felicitas fuit Pontifici probari, qui & beneuolas tunc aures dedit, & poſtea ſingulis vicenos aureos veluti congiarium donari iuſſit; ſed multò fuit audientia Summi Pontificis pretioſior; eoque ille ALEXANDRVM Maximum ſe geſſit, quod honorem, quo

eos

eos audiendo affecit, auro cumulauit. Vbi finis dicendi factus, Secretarius Collegij Sebaſtianus Baldinus ſuggeſtum conſcendit, cum pyctacio, in quo Profeſſorum Catalogus eleganti charactere exaratus inerat: ac iuxta eum ſingulorum nomen, patriam, facultatem recitabat: ac vti quiſque nominabatur ita ad genua Pontificis accedebat, & oſcula pedibus admovebat. Hac ratione omnes agniti, & quam quiſque facultatem profeſſurus erat, ea re cognita. Operæmepretium facturum puto, ſi eos, quo vocati ſunt ordine, recenſuero.

R. P. M. Fr. Petrus Maria Paſſerinus de Seſtula Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum, Thomiſticæ Cathedræ Lector.

R. P. M. Fr. Laurentius Brancatus de Lauræa, Ordinis Minorum Conuentualium, Cathedræ Scoti Lector.

R. P. M. Fr. Ioannes Baptiſta de Niſijs à Monte Granario, Ordinis Minorum Conuentualium, Cathedræ Dogmaticæ Lector.

R. P. M. Fr. Ioannes Baptiſta de Pinnis

Peruſinus Ordinis Eremitarum S. Augustini, ſacræ Scripturæ Lector.

D. Ioſeph Palamolla Policaſtrenſis, Iuris Canonici Lector.

D. Felix Antonius Monaci Cuſentinus, Iuris Canonici Lector.

D. Iacobus Cincius Romanus, Decretorum Lector.

D. Ioſeph Carpanus Romanus, Iuris Ciuilis Lector.

D. Carolus Feſtinius Ferrarienſis, Iuris Ciuilis Lector.

D. Marcus Antonius de Mareſcottis Senenſis, Iuris Ciuilis Lector.

D. Carolus Seluagus Thurius, Pandectarum Lector.

D. Conceptius Pica Aquilanus, Iuris Ciuilis Lector extraordinarius.

D. Franciſcus Ptolemæus Senenſis, Iuris Ciuilis Lector extraordinarius.

D. Alexander Guidottus Bononienſis, Inſtit. Iuris Canonici Lector.

D. Alexander Brugiottus Florentinus, Inſtit. Iuris Ciuilis Lector.

D. Ioannes Baptiſta Pelicanus Bononienſis, Inſtit. Iuris Ciuilis extraordinarius Lector.

D. Matthias Naldus Senenſis, Medicus ſecretus Sanctiſſimi D. Papæ, Medicinæ Practicæ Lector.

D. Gabriel Fonſeca Luſitanus, Medicinę Practicæ Lector.

Mag. Benedictus Rita Leoniſſanus, Medicinæ Theoricæ Lector.

Mag. Hyacinthus ab Altomare Cuſentinus, Medicinæ Theoricæ Lector.

Mag. Carolus Valeſius Dubourgdieu Burdegalenſis, Medicinæ Theoricæ extraordinarius Lector.

Mag. Ioannes Baptiſta Bencius ab Aquapendente, Medicinæ Practicæ extraordinarius Lector.

Mag. Michael Angelus Caporipa Romanus, Medicinæ extraordinarius Lector.

Mag. Ioannes Trullus Romanus, Chirurgiæ, & Anatomiæ Lector.

Mag. Ioannes Franciſcus Sinibaldus Romanus, Medic. ſimpl. Lector.

R. P. M. Fr. Antonius Marinarius à Chriptalijs Ordinis Carmelitarum, Metaphyſicæ Lector.

D. Guilielmus Artius Lancaſtrenſis, Philoſophiæ Lector.

D. Demetrius Phalereus Conſtantinopolitanus, Philoſophiæ, & linguæ Græcæ Lector.

D. Iacobus Philippus Camola Romanus, Philoſophiæ Moralis Lector.

R. P. D. Antonius Sanctinius Lucenſis, Cleric. Regul. Congregationis Somaſchæ, Mathematicæ Lector.

D. Petrus Michael Scaliolus Fauentinus, Logicæ Lector.

R. P. M. Fr. Franciſcus à S. Auguſtino Macedo Luſitanus, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Lector.

D. Iacobus Albanus Ghibbeſius Londinas, Humaniorum Litterarum, & Rhetoricæ Lector.

D. Ioannes Baptiſta Iona Galilæus, Linguæ Hebraicæ Lector.

D. Abraham Ecchellenſis à Libano, Linguæ Syriacæ Lector.

R. P. D. Ludouicus Marracius Lucenſis Cleric. Regul. Congreg. Matris Dei, Arabicæ linguæ Lector.

Pontifex perhumaniter omnes accipere, hilariter intueri, honeſtè dimittere. Id obſeruatum; ALEXANDRVM, dum

actio illa, quæ ſatis fuit longa tenuit, eo habitu oris fuiſſe, vt appareret, nihil ſibi gratius eo litterario ſpectaculo eſſe potuiſſe, ac ea lætitia ſignificaſſe, ſicut eximiè doctus eſt, ita & doctorum deinceps hominum patronum, & doctrinarum vindicem, & Authorem fore. Huius animi, & ſtudij erga litteras, & litterarum Profeſſores pignus habemus. Quos enim hoc anno ALEXANDER Reipublicæ nummos inſignes ex auro, & argento cudi iuſſit, in parte auerſa, quæ imagini Pontificiæ reſpondet, in eos incidi curauit Archigymnaſij effigiem cum reſpectu ad Domum Sapientiæ, addita inſcriptione *Omnis Sapientia à Domino*. Igitur quòd animum ALEXANDRI in ſe, ſuoſque Magiſtros, & Auditores Almæ Sapientiæ Magiſtratus Viri clariſſimi, & officioſiſſimi perſpectum habeant, gratiam eidem Pontifici referre ſtuduerunt. Cum ergo ſibi vnica illa inſcriptione minimè ſatisfeciſſent, aliam illuſtriore in loco, ideſt in fronte ornatiſſimæ Ædis ſupra portam in marmoreo lapide ad id mirè expolito addiderunt. Eiuſmodi eſt.

ALE-

ALEXANDRO VII.
Pont. Max.
Ob Aedem Sapientiæ
Toto Ambitu perfectam
Et Bibliotheca
Hortoque Medico Inſtructam
Sacri Conſiſtorij Aduocati
P. P.
Anno M. DC. LX.

Facto ab Oratoribus dicendi fine, Aula cũ cœtu Cardinalium egreſſus Pontifex in vicinã ſe Bibliothecam contulit, cuius amplitudo, & venuſtas cepit omnium oculos; ac Equiti Borromino Archigymnaſij Architecto, qui in comitatu erat coram Rectore Vizzanio, ad quem ea præcipuè cura ſpectabat; nonnulla ad operis perfectionem neceſſaria ALEXANDER, vti eſt Architecturæ quoque ſcientiſſimus, diſertè præſcripſit. Poſtea cum pedes in atrium inferius per ſcalas deſcendiſſet, Cardinales comiter dimiſit, & lecticam ingreſſus exijt in Circum Sancti

Sancti Euſtachij, & inde obuerſo in frontem, quæ eò ſpectat ædificij vultu, lætis oculis luſtrauit. Mox in Quirinalem redijt, magno ſui apud Magiſtratus, & Profeſſores deſiderio relicto. Eo diſcedente Cardinalis Antonius, qui pro ſui conditione muneris ſemper illius lateri adſtiterat, in Aedem venit, ibique ſacris operatus eſt, quibus peractis hora fermè decimanona cum dimidia in ſuum ſe Palatium recepit.

Incredibile eſt quantùm beneuolentiæ publicæ eo facto collegerit: Laudari vbique in circulis, in Collegijs, in ſcholis; feruere lætitia vulgus, celebrari paſſim ALEXANDRI nomen; Vrbe tota plauſus reſonare, & clamores fieri. Nemo enim fermè erat, ad quem illius gaudij pars aliqua non perueniſſet: Nam vel Alumnos ibi Collegia, vel familiæ liberos, & conſanguineos, vel indigenæ Ciues, vel inquilini amicos habebant, imò & ad exteras nationes emanauit lætitia: Nulla quippe fermè fuit, quæ Profeſſorum ibi aliquem ſuum Romanis immixtum non viderit. Vnde ſpes omnibus

facta

ſacta, & locum deinceps inter Ciues Romanos ad gloriam litterarum, & decus honeſtum fore; & omnino apparuit Romæ, hoc præſertim Pontifice, non Patriæ, aut ſanguinis, aut fucatæ opinionis, ſed veræ, & ſolidæ virtutis rationem haberi. Qua qui polleat, vnde vnde ſit, nihil inter eum, et Romanum Ciuem intereſſe. Nullus verò maior ad acuenda omnium tum Ciuium, tum exterorum ſtudia adhiberi ſtimulus potuit. Nam et illis vigilãdum, ne dum externis cedunt, honores amittant, & his nitendum, vt quos iure patriæ æquare non poſſunt, doctrina ſuperent, atque adeò illi pudore incitentur, hi ſpe gloriæ incendantur: & dum alij alijs conantur anteire, omnes excellentes euadant, & optimarum vbique Artium Studia efflореſcant.

At enim gratulationis ea die & plauſus publici ea ſignificatio fuit, vt ſi liceret Senatui Populoque Romano Triumphum Alexandro decernere, ille haud dubiè triumpharet, eò iuſtiore titulo, quòd non de victis cruentâ victoriâ hoſtibus, ſed de captis ciuium beneuolentia

tia

tia animis triumpharet. Id obſeruatum à Scriptore operis, homine in hiſtorijs tum ſacris, tũ prophanis verſato, ſimile hoc tempus Alexandri, Leonis X. ætati eſſe, qua nulla anteactis ſeculis litteratis hominibus felicior extitit. De quo Paulus Iouius nobilis illius temporis Hiſtoricus lib. 3. de vita Leonis ſic. *Florebat tunc Roma præſtantibus ingenijs, copia incredibili rerum omnium, ita vt Leo tantæ virtutis, ac amplitudinis Pontifex auream ætatem poſt multa ſecula condidiſſe diceretur*. Ac vti eo tum Pontifice, varia ab eruditis in laudem, gratiamque Leonis per totam Vrbem carmina diſtichis incluſa ſpargebantur, quæ ibidem profert Iouius, ita & nunc poſt dedicatam Sapientiam, leuatamque annonam diuerſa diſticha aureis exarata characteribus, incertis tamen auctoribus diſperſa ſunt. Quorum aliqua pergamenis chartis auro illitis ad Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum D. Vizzanium, Anonymi, ſed celebres Poetæ inſcripta miſerunt. Ea cum ad Scriptoris manus perueniſſent, duxit is operæpretiũ fore ſi hoc opuſculum ijs non inuenuſtè, nec ineptè clauderet.

Primum eſto

Aurea ALEXANDER *renouaſti ſecla Leonis.*
Viue diu: vt poſthac gemmea ſecla feras.

Secundum

Eſt in ALEXANDRO *Mæcenas. Surgite vates.*
Non ſatis hoc vnus tempore Virgilius.

Tertium (*derunt.*

Confer ALEXANDROS, *quos Pella, & Sena de-*
Omnibus, ille, armis præſtitit; iſte, toga.

Quartum demum cum reſpectu ad duos ſuperiores Pontifices.

Mella Vrbi donabat Apes, Oleamque Columba.
Palladis at lumen Chiſia Stella dedit.

Quæ ſi cum ijs Leonis X. tempore concinnatis, & tantopere à Paulo Iouio commendatis conferantur, non inferiora videbuntur: vti nec minor temporum felicitas eſt, nec obſcurior aut ALEXANDRI erga litteratos fauor, aut litteratorum erga ALEXANDRVM amor. Vbique certè ijs diebus ALEXANDRO & Io dictum, & plauſus factus. Cuius præclaræ dotes magnarum diuerſarumque virtutum expreſſæ exemplis efficiunt, vt nihil eorum, quę ille Scriptor Leonis tempore, imò & alij vel antiquiorum, vel recentiorum ætate

Pon-

Pontificum ad beatè viuendum feliciter accidiſſe narrant, hoc vno ALEXANDRO noſtro Pontifice deſideremus.

Pro coronide eſto Epigramma

ALEXANDRI
SAPIENTIA

In Romano Archigymnaſio ab eodem conſecrata.

E cerebro quondam fuerat Iouis edita Pallas,
Bellatrix, ſtrepitus inter, & arma Dea.
Terribilis clypeo, telo metuenda trabali
Enſe minax, dura caſſide tecta comas
Vix nata erubuit, cum ſe conſpexit in armis
Armatique genus non tulit eſſe Iouis.
Indignata igitur natalia deſerit aſtra
Incolit humanos, & peregrina lares.
Inquirenſque caput, naſci queat vnde, vagatur,
Donec Alexandri *vidit in Vrbe caput.*
Expendenſque altæ vim mentis, & acris acumen
Ingenij, atque grauis pondera Iudicij,

Pa-

Pacificaſque artes, priſcique inſignia moris,
Flauaque Saturni currere ſecla vias.
Hic Vir hic eſt, cuius placet alto è vertice naſci,
Inquit, in hoc cerebro mens mihi mater adeſt.
Dixit, & abiectis ſeſe in caput intulit armis,
Senſaque fœturæ repperit apta ſuæ,
Hoc concepta ſinu, qui numine fœtus, in auras
Exijt alterius nata Minerua Iouis.
Gaudet Alexandro *Sapientia creta Parente,*
Induit & ſacram Religioſa Togam.
Hoc Genitore, fuit quondam quæ fabula Pallās,
Incipit hac verum Numen habere domo.

Scribebat vno poſt menſe quàm dedicata eſt ab ALEXANDRO Sapientia eiuſdem anni M.D.CLX.

Franciſcus Macedo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE